

*Egy határon átnyúló régió, ahol a folyók
összekötnek, nem elválasztanak*

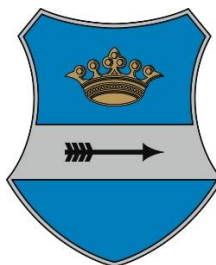

**CO-EMEP - Az együttműködés javítása a jobb
energiagazdálkodásért és az energiaszegénység csökkentéséért a
horvát-magyar határtérségben**

**Iránymutatás helyi és térségi önkormányzatoknak az
energiaszegénység enyhítésének tervezéséhez**

** Ez a dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával készült. A dokumentum tartalma a Muraközi Energiaügynökség kizárólagos felelőssége, és semmilyen körülmények között nem tekinthető úgy, hogy az az Európai Unió és / vagy az Irányító Hatóság álláspontját tükrözi.

Projektpartnerek:

2021. június

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Az energiaszegénység enyhítésére szolgáló többszintű tervezés jellemzői Magyarországon és Horvátországban	7
3. A probléma és a kontextus meghatározása	18
3.1. A helyi és regionális önkormányzat jelenlegi állapotának meghatározása és elemzése 19	
3.2. Az energiaszegénységi szint és az energiaszegénység által érintett lakosság azonosítása helyi és regionális szinten	20
3.3. A helyi és regionális önkormányzatok jelenlegi állapotának meghatározása az energiaszegénység mérséklésére irányuló jelenlegi politikák alapján	21
4. Az energiaszegénység mérséklésének megtervezése és az érintettek bevonása	23
4.1. Multidiszciplináris szakértői csoport létrehozása és / vagy egy szakértő meghatározása, aki együttműködik az érintett érdekelt felekkel	23
4.2. Az érdekelt felek és szakértők bevonásának módszertanának meghatározása a tervezési folyamatba	24
4.3. A lakosok bevonása az intézkedések meghatározásába tanácsadói szolgáltatások és részvételi mechanizmusok létrehozásával	24
4.4. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló szakpolitika meghatározása	25
5. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések meghatározása és végrehajtása	28
5.1. Az energiaszegénység mérséklésének lépéseinek és lehetséges intézkedéseinek meghatározása, összhangban a szakpolitikai célkitűzésekkel és a rendelkezésre álló erőforrásokkal	28
5.2. Minőségi végrehajtási keret létrehozása kiemelt intézkedésekkel	30
5.3. Az intézkedések társfinanszírozási lehetőségeinek áttekintése, a nemzeti hatóságok támogatásának kérése	31
5.4. Az intézkedések végrehajtása, összhangban a tervezés végrehajtási dokumentumaival	32
6. Az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának értékelése és nyomon követése	33
6.1. Rendszer kialakítása az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának nyomon követésére és értékelésére	33
6.2. Rendszeres beszámolás a döntéshozóknak (osztályvezetőknek és polgármestereknek) az intézkedések végrehajtásának eredményeiről	34
6.3. A jövőbeni jobb hatékonyság érdekében a meglévő intézkedések végrehajtásának tökéletesítése	34
7. Példák az energiaszegénység ellen sikeresen küzdő helyi és regionális önkormányzatokra	36
8. Következtetés	40
9. Irodalomjegyzék	42

Ábrák

1-1. Ábra - Az energiaszegénység mérséklésének tervezési szakaszai helyi és regionális önkormányzati szinten.....	6
3-1. Ábra - A probléma és a kontextus meghatározása	18
4-1. Ábra - Az energiaszegénység mérséklésének megtervezése és az érdekelt felek bevonása.....	23
4-2. Ábra - Az energiaszegénység enyhítésére irányuló szakpolitika elemei	26
5-1. Ábra - Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések meghatározása és végrehajtása.....	28
6-1. Ábra - Az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának értékelése és nyomon követése	33

1. Bevezetés

Az energiaszegénység egy rendkívül összetett probléma, ezért az energiaszegénység jelenlegi állapotának értékelése az európai országokban, valamint annak hatása a polgárok életére nem könnyű feladat. Az energiaszegénység leggyakrabban három tényező kombinációja miatt következik be: az épület gyenge energiahatékonysága, a magas energiaköltségek és a háztartások alacsony jövedelme. Az energiaszegénység számos társadalmi-gazdasági és egészségügyi problémához vezet, de az energiaszegénységben élő polgárok életminőségének romlásához is vezet. Sok ember nem ismeri el, hogy energiaszegénység érinti őket, vagy ha ezt felismeri, nincsenek rendelkezésre álló információi a lehetséges intézkedésekről, így az energiaszegénység valós hatása valószínűleg nagyobb lesz, mint azt becsülték. Az energiaszegénység súlyosan befolyásolhatja a polgárok egészségét, jólétét, társadalmi befogadottságát és életminőségét, ezért az energiaszegénységgel számos szakpolitikában - beleértve a szociális, gazdasági, éghajlat- és energiapolitikát is - foglalkozni kell. A tapasztalat azt mutatja, hogy mindez helyi és regionális szinten kezelhető legjobban.

Az energiaszegénység helyi és regionális önkormányzati szintű sikeres csökkentése érdekében minőségi tervezési folyamatot kell létrehozni. Ennek előfeltétele a helyi és regionális önkormányzatoktémához kapcsolódó ismereteinek bővítése, illetve annak tudatosítása, hogy az energiaszegénység az egyik legfontosabb probléma a közigazgatási területen élő polgárokat életében. A figyelemfelkeltő tevékenységek célja az érdekelt felek tudatosságának növelése az energiaszegénységről és a lehetőségek feltárása annak kezelésére. Az első lépés annak felismerése, hogy az energiaszegénység egyáltalán létezik, és komoly következményekkel jár az egyénekre és az egész társadalomra nézve. Ez a felismerés az energiaszegénység enyhítésére irányuló jövőbeni tevékenységek fő mozgatórugója.

Mivel a helyi és regionális önkormányzatok ismerik legjobban azokat a pénzügyi és társadalmi kihívásokat, amelyekkel a lakosság szembesül, különösen, először meg kell határozniuk az energiaszegénység mértékét. Annak ellenére, hogy a helyi és regionális önkormányzatok ismerik legjobban a helyi körülményeket, az energiaszegénység tényleges szintjét nehéz meghatározni, különösen azokon a területeken, ahol országos szinten nincs hivatalos definíció az energiaszegénységről. Nemzeti iránymutatások nélkül a helyi és regionális kormányzatok saját magukra maradnak az energiaszegénység csökkentését célzó politikájuk meghatározásában. Ezenkívül szakértők számos olyan kihívást azonosítottak, amelyeket le kell küzdeni, ha az önkormányzatok hatékonyan akarják kezelni az energiaszegénység problémáját. Ezek a kihívások a következő elemeket tartalmazzák:

- az energiaszegénység azonosításakor különbéle mutatókat kell figyelembe venni;
- a szociális kérdésekben és az energetikában szükséges szakértelem gyakran különböző szervezeti osztályokon található, vagy nem elegendő;

- a kiszolgáltatott háztartások kis jövedelemmel és korlátozott a hozzáférésük a finanszírozási forrásokhoz, ezért gyakran nem hajlandók befektetni életkörülményeik javítása érdekében;
- az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések finanszírozása kihívást jelenthet.

Az összes fent említett kihívás leküzdése és az összes rendelkezésre álló finanszírozási forrás felhasználása érdekében további kapacitásfejlesztésre, valamint hálózatépítésre van szükség a tudás és a tapasztalatcsere céljából a nemzeti hatóságok és a releváns területek más szakértői között (pl. társadalmi felelősség. jóléti rendszer, egészségügyi ellátás, energiaszektor). Az energiaszegénység mérsékléséhez a helyi és regionális önkormányzatok támogatásának egyik módja a vonatkozó dokumentumok, például kritériumok, tervek, módszertanok és iránymutatások kidolgozása a tervezési folyamatának megkönnyítésére érdekében.

A helyi és regionális önkormányzatoknak nyújtott szakmai és tanácsadói segítségnyújtás céljával a CO-EMEP projektpartnerek kidolgozták és közre bocsátották a jelen dokumentumban megfogalmazott irányelveket, hogy ezzel is segítsék az energiaszegénység enyhítését célzó tervezési folyamatot a horvát-magyar határtérségben. A dokumentum fő célja útmutatást adni a helyi és regionális önkormányzatoknak arról, hogy hogyan lehet az energiaszegénység mérséklésére irányuló intézkedéseket beépíteni jövőbeli stratégiai és tervezési dokumentumaikba, és hosszú távon biztosítani kell a közigazgatási területükön az energiaszegénység elleni hatékony küzdelmet.

Ezen iránymutatások kidolgozása az ún. “tervezd meg”, “valósítsd meg”, “kövesd figyelemmel” és “korrigálj” módszertanra épül, amely lehetővé teszi a tevékenységek végrehajtásának ellenőrzését és folyamatos javítását. Ez alapján épül fel a jelen dokumentum szerkezete is:

- **TERVEZD MEG** – határozd meg az energiaszegénység enyhítését célzó intézkedések megvalósításának céljait, tevékenységeit és felelősségi köröket a közigazgatási területen;
- **VALÓSÍTSD MEG** – hajts végre hatékony intézkedéseket az energiaszegénység enyhítésére;
- **KÖVESD FIGYELEMMEL** – határozd meg a módszertani és gyakorlati megközelítést az energiaszegénység mérsékléséhez kapcsolódó tervezési folyamat teljes nyomon követése érdekében;
- **KORRIGÁLJ** – folyamatosan javítsd az energiaszegénység mérséklésének tervezési folyamatát.

Az energiaszegénység mérséklését célzó tervezési folyamat végrehajtásának fent definiált megközelítésével összhangban négy kulcsfontosságú tevékenységet határoztak meg (ld. 1.1. ábra). Ezek azok, amelyeket a helyi és regionális önkormányzatoknak végre kell hajtaniuk az energiaszegénység mérséklésének tervezési folyamatának sikeres megalkotása és végrehajtása érdekében:

1. A probléma és a kontextus meghatározása
2. Az energiaszegénység mérsékléséhez kapcsolódó intézkedések megtervezése és az érintettek bevonása
3. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések meghatározása és végrehajtása;
4. Az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának értékelése és nyomon követése, valamint a tervezett intézkedések végrehajtásához szükséges pénzügyi források biztosítása.

Ezeket a tevékenységeket a következő fejezetek részletesen bemutatják.

1-1. Ábra - Az energiaszegénység mérséklésének tervezési szakaszai helyi és regionális önkormányzati szinten

2. Az energiaszegénység enyhítésére szolgáló többszintű tervezés jellemzői Magyarországon és Horvátországban

Az energiaszegénység egy olyan probléma, amely az utóbbi időben egyre több figyelmet kap, mivel az állampolgárok nagy része nem képes megfelelő életkörülményeket biztosítani magának. A gyakorlat azt mutatja, hogy eddig csak néhány európai uniós ország határozta meg az energiaszegénység fogalmát, bár többségük már ismeri ezt a problémát.

A horvát és a magyar kormány elismeri az energiaszegénység létezését, és az elmúlt években számos intézkedést dolgozott ki ezen a téren. Ezen intézkedések között olyan nemzeti, regionális és helyi szintű intézkedések vannak, melyek segítik a probléma kezelését és a kiszolgáltatott helyzetben lévő polgárok életkörülményeinek javítását.

Az energiaszegénység nemzeti szintű hivatalos meghatározásának hiánya miatt mindkét országban problémát jelent az energiaszegénység meghatározásának módja és mikéntje, figyelembe véve az összes lehetséges kritériumot. Ez volt a kiindulópont a CO-EMEP projektötlet kidolgozásához, amelynek fő célja az összes érintett fél együttműködésének javítása és a helyi és regionális kormányzati egységek kapacitásának növelése az energiaszegénység mérséklése céljából a horvát-magyar határtérségben. A helyi és regionális önkormányzatok jogilag kötelesek elfogadni bizonyos, az energiahatékonysággal kapcsolatos tervezési és stratégiai dokumentumokat, de ezek közül még mindig kevés az, mely tartalmaz az energiaszegénység csökkentését célzó intézkedéseket.

Ebben a dokumentumban a helyi és regionális kormányzati egységeket arra ösztönzzük, hogy kérjenek további iránymutatásokat annak érdekében, hogy meghatározzák és végrehajtják az energiaszegénység csökkentését célzó intézkedéseket a közigazgatási területükön.

2.1. Magyarország

Magyarországon jelenleg nincs hivatalosan elfogadott definíció az energiaszegénységről. Európai szinten is csak általánosabb meghatározások léteznek a tagállamok sokfélesége és a nemzeti adatgyűjtés eltérő módszertana miatt. A leggyakrabban alkalmazott értelmezés szerint - amelyet az Európai Bizottság is elfogadott 2016-ban – egy háztartás akkor tekinthető energiaszegénynek, ha nem képes megfelelő szintre fűteni otthonát és jövedelmének bizonyos százalékánál többet költ energiára alacsony jövedelem, magas energiafelhasználás vagy gyenge energiahatékonyság miatt. Az Európai Energiaszegénységi Megfigyelő Intézet javaslata szerint ez a „bizonyos százalék” kétszerese az országos mediánnak, vagyis a háztartások jövedelmének több mint 10% -a.

Magyar viszonylatban az Országos Statisztikai Hivatal adatai szerint a magyar háztartások fele jövedelmének kevesebb, mint 17 százalékát költi energiára, és több mint fele ennél többet. Ha az energiaköltségek átlagának kétszeresét meghaladó

mértékben energiára költő háztartásokat energiaszegénynek tekintjük, akkor a háztartások jövedelmének 34 százalékánál van energiaszegénységi küszöb. Ez a háztartások körülbelül 8-10 százaléka, ami országos szintre kiterjedve kb. 300-380 ezer háztartás. Ez a szám önmagáért beszél, hogy az energiaszegénység hatalmas kihívás Magyarországon a közintézmények és az önkormányzatok számára.

Ezen körülményeket ismerve a magyar kormány elkötelezett az energiaszegénység csökkentése iránt, azonban konkrét kormányzati törvényi intézkedéseket vagy szabályozásokat még nem dolgoztak ki kifejezetten az energiaszegénységhez kapcsolódóan. Ennek ellenére a magyar kormány már elindított néhány olyan intézkedést, amely közvetlenül a háztartások energiaszegénységének csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére összpontosít a lakossági szektorban. Ebben a tekintetben a következő alfejezetek tartalmazzak néhány jó példát a vonatkozó közpolitikákra, rendeletekre és stratégiai dokumentumokra.

2.1.1. Az energiaszegénység mérséklésének tervezésével foglalkozó szakpolitikák, rendeletek és stratégiai dokumentumok

A következő szövegben bemutatunk néhány kormányzati szakpolitikát, rendeletet és stratégiai dokumentumot az energiaszegénység mérséklésének tervezésével kapcsolatban Magyarországon.

Rezsicsökkentési politika

A 2013 januárjában megkezdett és az egyetemes szolgáltatást igénybe vevő fogyasztókat érintő kormányzati intézkedések garantálták a fogyasztók számára a megfizethető energiaellátást és a pénzügyi kiszámíthatóságot. Az energia rezsicsökkentésének köszönhetően a távfűtés, a földgáz és az áram jelentősen olcsóbbá vált 2013-ban, így a magyar fogyasztók Európában az egyik legalacsonyabb árat fizetik a háztartási energiáért. Magyarország a fűtési nehézségek további csökkentésére irányuló politikájának hatékonyságát folyamatosan méri azáltal, hogy a háztartások hány százaléka költik jövedelmük legalább 25%-át energiaköltségekre (ez 2016-ban a háztartások 9,8%-a volt). Ebből a szempontból kiemelten kell kezelni a veszélyeztetett felhasználói csoportok megsegítését. Ezért Magyarország elsősorban két jól körülhatárolható társadalmi csoportra összpontosít: a falusi családi házban élő nagycsaládosokra és a társasházban (és néha családi házban) egyedül élő nyugdíjasokra.

Otthon Melege program

Az elavult fűtési rendszer sok magyarországi lakásban jelent problémát. A fűtőberendezések a háztartásokban fogyasztják a legnagyobb mennyiségű energiát, ami egyrészt sokba kerül, másrészt káros hatással van a környezetre. Felmérések szerint Magyarországon körülbelül 200 000 olyan lakás található, ahol a fűtőberendezés nem szabályozható egyedileg. Ez az egyik legpazarlóbb megoldás, mivel sok esetben feleslegesen adják le a hőt, és a lakók a fűtőberendezések beállítása helyett az ablakok kinyitásával szabályozzák a környezeti hőmérsékletet. A

fűtési rendszerek felújításának és korszerűsítésének azonban magas pénzügyi szükségletei vannak, ezért a fogyasztók még mindig viszonylag korlátozottan cserélik le a régi, elavult készülékeket modern, környezettudatosabb változatokra.

Ezért a magyar kormány létrehozott egy támogatási rendszert a lakossági érdekelt felek / háztartások számára, ahol támogatást igényelhetnek a kisméretű energiahatékonysági beruházások költségeinek fedezésére. Mint ilyen, a magyar háztartásoknak lehetőségük van finanszírozás biztosítására a fűtési rendszerek felújításához, szigeteléséhez, napelemek telepítéséhez vagy az elavult elektromos eszközök (különösen hűtőszekrények) cseréjéhez. Ennek következtében a kezdeményezés nagy népszerűsége miatt sok háztartásnak volt és lesz lehetősége befektetni energiahatékonyságába, csökkentve ezzel az energiaszegénység jelenlétét Magyarországon.

Stratégiai politikai dokumentumok

A magyar kormány nemcsak a konkrét politikai intézkedések kezdeményezésével, hanem horizontális és vertikális nemzeti szintű politikai stratégiák kidolgozásával is elősegíti a háztartások energiaszegénységének mérséklését. Ebből a szempontból a következő stratégiai dokumentumokat sorolhatjuk fel az energiahatékonyság növelése és a zöldebb társadalom előmozdítása érdekében:

- **Nemzeti Energiastratégia (tervezet) és Nemzeti Energia és Éghajlatváltozási terv Terv:** az újonnan elfogadott energiastratégia és a még kidolgozás alatt álló nemzeti energia- és éghajlatváltozási terv fő célkitűzései az energiaszuverenitás és az energiabiztonság megerősítése, a rezsicsökkentés eredményeinek fenntartása és az energiatermelés dekarbonizálása (ebbe beleértve a nukleáris és megújuló energiát.) A hagyományos energiaforrásokban szegény országok, mint Magyarország számára az energiaszuverenitás a jólét, a gazdaság és a nemzetbiztonság kulcsa. Egyértelmű nemzeti érdek az energiaimport csökkentése és egyúttal a regionális villamosenergia- és gázhálózatokkal való szélesebb körű kapcsolat biztosítása. Ez egyben az ellátás biztonságának és a hatékony importversenynek is a garanciája. A dokumentum kimondja, hogy „a legtisztább energia a fel nem használt fosszilis energia”.

Az energiaszuverenitás és a klímavédelem a megújuló forrásokon alapuló fűtési / hűtési megoldások alkalmazásával, a Zöld Távhő Program megvalósításával, valamint a közintézmények, az ipar és a közlekedés energiafelhasználásának csökkentésével érhető el. A villanymotorok nagy hatékonysága miatt az elektromobilitás terjedésével egyértelmű végfelhasználói energiamegtakarítás érhető el. A Zöld busz program a helyi közlekedés zöldítése érdekében a nagyobb városokban környezetbarát elektromos buszok beszerzését támogatja. A családok energiafüggetlensége elősegíthető a helyi megújuló energiatermelés támogatásával, saját célokra, és elősegítve az intelligens mérők elterjedését. E tekintetben a kormányzati cél az, hogy a magyar villamosenergia-termelés nagy része két forrásból származzon: atomenergia és megújuló energia (elsősorban naperőművekből). Ezek nem egymást kizáró technológiák, hanem kölcsönösen támogató megoldások, és mindkettő tiszta energiaforrásnak tekinthető.

- **Energiaügyi és szemléletformálási cselekvési terv:** a magyar energiapolitikai célok elérése érdekében a Nemzeti Energiastratégia számos területen elismeri a társadalmi viselkedési minták szerepét, és ennek eredményeként hangsúlyozza az állampolgárok szemléletformálásának fontosságát. A Nemzeti Energiastratégia felkéri a kormányt a fogyasztók energia- és környezettudatosságának növelésére irányuló cselekvési terv kidolgozásával. A határozat értelmében a kormánynak oktatást kell nyújtania a fenntartható fejlődésről és az energiatudatosságról, és azt a médián keresztül terjesztenie kell.

Magyarországon jelentős energiamegtakarítási lehetőség rejlik az energiapazarló épületek korszerűsítésében (azaz a megfelelő karbantartás és az épületszerkezetek korszerűsítésének hiánya miatt). Ezenkívül jelentős potenciál rejlik a nem hatékony fűtési rendszerek korszerűsítésében, valamint az energiaigényes elektromos berendezések cseréjében. Ez a potenciál nagyobb Magyarország esetében, mint az Európai Unió nyugati tagállamaiban, ahol mindezek ellenére sokkal nagyobb jelentőségűek a lakossági tudatosságnövelő programok. Az EU támogatási programjainak köszönhetően egyre több épületenergetikai korszerűsítés valósul meg Magyarországon is. Az energiahatékonysági lehetőségek jobb kihasználása és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése érdekében azonban elengedhetetlen az általános érdeklődés felkeltése és a fogyasztók megfelelő tájékoztatása.

A legfrissebb statisztikák szerint a lakossági energiafogyasztás az EU végső energiafogyasztásának 27% -át teszi ki. Ez az érték azonban 32% Magyarországon, ami egyértelműen azt mutatja, hogy a lakosságnak fontos szerepe van az energiahatékonysági és megtakarítási célok elérésében, különösen a következő kérdésekben:

- a háztartások energiafogyasztásának megtakarítási potenciáljának becslése számos olyan tanulmány és tanulmány tárgyát képezi, amelyek jelentős (akár 20 százalékpontos) megtakarítást tartanak elérhetőnek műszaki korszerűsítés és a környezettudatos viselkedés kombinációjával;
- a lakosságnak, mint fontos energiafogyasztónak aktív szerepet kell játszania az energiastratégia végrehajtásában. A szükséges motiváció és cselekvés elérése érdekében a korábbinál intenzívebben kell hiteles és célcsoport-specifikus ismereteket nyújtani a lakosság számára, tekintettel arra, hogy a társadalom jelentős részének nincs energia- és környezettudatossága. Az éghajlatváltozás az energiafogyasztásból eredő legjelentősebb környezeti probléma, ezért - amint azt a cselekvési terv címe is jelzi - kulcsfontosságú szerepet kell játszania az energiával kapcsolatos környezettudatosság elérésében a figyelemfelkeltő intézkedések végrehajtásának. Ehhez részletes ismeretek átadása szükséges.

Az energiaügyi és éghajlat-tudatossági cselekvési terv a következő tematikus területeken ösztönzi a figyelemfelkeltő tevékenységek végrehajtását:

- energiahatékonyság és energiatakarékosság;
- megújuló energia felhasználása;
- közlekedési energiamegtakarítás és kibocsátáscsökkentés;
- erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági és társadalmi rendszer;
- alkalmazkodás a megváltozott éghajlati viszonyokhoz.

A cselekvési terv a következő javaslatokat fogalmazza meg a szemléletformáláshoz:

- a klímavédelem integrálása a megyei és helyi önkormányzatok jogalkotási tevékenységébe;
  - partnerség a megyei médiával;
  - környezeti érzékenység az oktatásban;
  - társadalmi- és médiakampányok;
  - megyei klímavédelmi hálózatépítés;
  - helyi kísérleti projektek segítése és bemutatása, jó példák.
- **Magyarország úgynevezett Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköze, amely meghatározza az EU helyreállítási alapjának fejlesztéseit a következő években:** a villamosenergia-rendszer rugalmasságát növelő és az időjárásfüggő megújuló villamosenergia-termelés integrációját elősegítő fejlesztések támogatásával cél a villamosenergia-termelés reformja. Az intézkedések növelni fogják a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelés, a napelemes kapacitás és a megújuló energiaforrások részarányát az áramfogyasztásban. Ezekkel a kormány azt akarja elérni, hogy az ország 2030-ban történő végső energiafogyasztása ne haladja meg a 2005-ös értéket. Két beavatkozási területe a 9 elektromos rendszerüzemeltető és forgalmazó hálózati fejlesztéseivel kapcsolatos beavatkozás, valamint az intelligens mérés elterjedése, amely javíthatja a hálózati rugalmasságot.
- Az energiahálózatok időjárási kitettségeinek felülvizsgálata elengedhetetlen az éghajlatváltozás miatt. A reform előfeltétele az átviteli és elosztó hálózat fejlesztése, egyrészt a napelemparkok közvetlen kapcsolatát biztosító fejlesztésekkel, másrészt az alap hálózati fejlesztésekkel. A kínálati oldalon problémát jelent az intelligens mérők alacsony száma és a dinamikus árképzés hiánya. A reform legfőbb akadálya a szükséges hálózati kapacitások szűk keresztmetszete és a hálózati vállalatok fejlesztéséhez szükséges erőforrások hiánya. Az energiahatékonysági kötelezettségvállalási rendszer bevezetése választ ad az elavult energiahatékonysági lakóépületek problémájára. Ezzel

évente 1,29 PJ új energiamegtakarítást lehet elérni 2021-2030 között. Az energiahatékonyság javítása a lakóépületekben, különösen a lakossági szektorban, az energiaszegénységhez közvetlenül kapcsolódó beavatkozások nélkül nem várható jelentős előrelépés, mivel a beruházások drágák és lassan, vagy egyáltalán nem térülnek meg.

A lakók alacsony lakásfelújítási kapacitása és energiatudatossága nehézséget okozhat a megvalósításban. A megújuló energiával kapcsolatos lakossági beruházások ösztönzése két beavatkozási területre összpontosít: a lakossági napelemes rendszerek beruházási támogatására és a lakossági fűtési rendszerek napelemes rendszerrel kombinált villamosítására. Beruházási támogatására egy tetőre szerelt napelemes rendszer igényelhető, amely kiváltja a saját fogyasztást. A 2019/944 irányelvnek megfelelően a jelenlegi nettó elszámoláson alapuló háztartási léptékű háztartási erőmű-szabályozást felváltanák a bruttó elszámolások, összpontosítva az 5000 fő alatti településekre a vidéki Magyarországon.

A 2018/2001 / EU irányelv (megújuló energiákról szóló irányelv) összefüggésében egy olyan szabályozási keret létrehozása a cél, amely támogatja a fogyasztókat. A napelemes rendszerek saját energiafogyasztást biztosíthatnának, a fűtési rendszer villamosítása pedig a legszegényebb háztartásokat segítené, ahol jelenleg fosszilis tüzelőanyagokkal és fával fűtik őket. A vissza nem térítendő beruházások csökkenthetik az ebből eredő környezeti és egészségügyi hatásokat, valamint javíthatják a gazdasági és társadalmi-demográfiai mutatókat. Ennek keretein belül támogatható az intelligens mérővel társított hűtő-fűtő légkondicionáló, az elektromos kazán és az erre a célra tervezett napelemes rendszer, valamint a hőszivattyú és a szükséges napelemes rendszer.

2.1.2. Helyi és kormányzati személyes és pénzügyi erőforrások az energiaszegénység enyhítésének tervezésében, valamint az energiaszegénységgel kapcsolatos közpolitikák, rendeletek és stratégiai dokumentumok kidolgozása

Ami az energiaszegénység mérséklésének tervezéséhez kapcsolódó magyarországi hatósági kapacitásokat illeti, nem igazán azonosíthatunk klasszikus többszintű struktúrát, elkülönített költségvetéssel és kompetenciákkal. A magyar közigazgatás központosított struktúrája miatt a kormányzati és az önkormányzati szint csak a tervezés és a stratégiaépítés szempontjából választható szét. Következésképpen a többszintű struktúra a következő keretrendszer szerint írható le:

- **Kormányzati szintű kapacitások:** a magyar fejlesztéspolitikai struktúrában ez a budapesti központi kormányzat, amely felelős a stratégiai célok, a legjelentősebb intézkedések és az ágazati stratégiák struktúráinak megfogalmazásáért. Az energia- és környezetpolitika - mint más politikák is - kormányzati stratégiai dokumentumokon alapul (amelyeket az előző alfejezet ismertetett). Ezek meghatározzák a pénzügyi támogatási rendszereket, amelyeket főként uniós forrásokból és kisebb mértékben

nemzeti forrásokból finanszíroznak. Ennek eredményeként a magyar kormány felülről lefelé irányuló közvetlen finanszírozást biztosít a közintézmények (például önkormányzatok) számára 100%-os intenzitással - különösen az EU által finanszírozott operatív programok révén - amely önkormányzati szempontból a legkényelmesebb finanszírozási mód (hitelek, ESCO finanszírozás stb.-hez képest);

- **Városi szintű kapacitások:** az erősen központosított nemzeti adószervezet miatt az önkormányzatok és más közintézmények nem rendelkeznek saját pénzügyi kapacitással az energiaszegénység enyhítésére irányuló energiahatékonysági intézkedések végrehajtására vagy finanszírozására. Miközben a nemzeti szintű ágazati stratégiák alapján klímaváltozási és alkalmazkodási stratégiákat és cselekvési terveket kell létrehozniuk, amelyek a települési energia- és környezeti ökoszisztéma komplex kezelésére összpontosítanak. Ezért az önkormányzatok olyan autonóm energiasztratégiákat dolgozhatnak ki, amelyek finanszírozását a kormány által kezdeményezett ágazati felhívások igénybevételevel biztosíthatják az önkormányzati stratégiák céljainak elérése érdekében. Természetesen a szigorú pénzügyi szabályok betartásával az önkormányzatok banki hitelt is kaphatnak, vagy szerződhetnek ESCO-szolgáltatóval, de a kormány által támogatott fejlesztések 100% -os finanszírozási intenzitási rátájával párhuzamosan ezek az alternatívák nem versenyképesek a közintézmények esetében.

2.2. Horvátország

Horvátországban - sok más európai országhoz hasonlóan - hiányzik egy szisztematikus és célzott politikai keret az energiaszegénység kezelésére. Az egyik legnagyobb probléma Horvátországban az, hogy a nemzeti jogszabályokban jelenleg nincs különbség az energiaszegénység és az általános szegénység között. A helyi és nemzeti hatóságok nem rendelkeznek megalapozott adatokkal ahhoz, hogy megalapozott beruházásokat hozzanak létre, amelyek hosszú távon hatással lennének az energiaigény csökkenésére, ezáltal csökkentve az energiaszegénységet és javítva az életminőséget.

Horvátországban az energiaszegénység fogalma a 2012-es energiaügyi törvényben jelent meg először, és 2015-ben kezdődtek az első intézkedések a kiszolgáltatottak fogyasztói támogatásának formájában. A harmadik energiacsomag európai irányelveinek elfogadásáig Horvátország a piaci értéknél alacsonyabb energiaárakkal és a szociálpolitikai rendszeren belüli szociális juttatásokkal próbálta enyhíteni a problémát. A szociális juttatásra jogosult lakosok kivételével nem voltak egyértelmű kritériumok az energiafogyasztás költségeihez való hozzájáruláshoz. Mivel a harmadik energiacsomag nem engedte az energiaárakat a piaci érték alá vinni, Horvátország új intézkedéseket kezdett el végrehajtani a szociális és energiapolitika területén.

A szociálpolitika területén azon energiaellátás szempontjából sérülékeny fogyasztók jogosultak a támogatásra, akik a szociális jóléti központok garantált minimális juttatásának kedvezményezettjei. Azaz szociális alapon az elektromos áram számlához 26,00 EUR támogatást kapnak. Az energiapolitika területén több intézkedés fajta létezik, amelyek alapvetően két kategóriába sorolhatók: energiahatékonysági intézkedések és szabályozási intézkedések. Az energiaszegénység kezelésére irányuló intézkedések legfontosabb csoportja a családi házak és lakóépületek energiahatékonyságának javításához kapcsolódik, mivel ezek jelentős energiamegtakarításhoz vezetnek. Az energiaszegénység által veszélyeztetett polgárok számára az energiahatékonyság javítását szolgáló első intézkedést 2020-ban indította el a Horvát Környezetvédelmi és Energhiatekonysági Alap.

2.2.1. Az energiaszegénység mérséklésének tervezésével foglalkozó szakpolitikák, rendeletek és stratégiai dokumentumok

A horvátországi energiaszegénység kezelésével kapcsolatban az egyik legfontosabb kezdeményezés a 2014–2020 közötti időszakban a családi házak energetikai felújításának programja volt. Ezt 2020-ban a Horvát Köztársaság kormánya az Építésügyi Minisztérium javaslatára módosított 2020-ban. A program módosításai a következőket tartalmazzák:

- végrehajtási terv a nemzeti források elosztására (EPEEF (EPEEF));
- a társfinanszírozott intézkedések kidolgozása (a társfinanszírozás mértékének és maximális összegének meghatározása, intézkedésekre és egyes intézkedéseken belüli tevékenységekre vonatkoztatva);
- a program végrehajtásának módja az energiaszegénység kockázatának kitett lakosok esetében.

A 2014–2020 közötti családi házak energetikai felújításának programját követően a Környezetvédelmi és Energhiatekonysági Alap 2020-ban 32 millió Kúnát biztosított az energiaszegénység által sújtott, kiszolgáltatott helyzetű lakosok családi házainak energetikai korszerűsítéséhez. Az energiaszegénység által fenyegetett polgárok számára az energiafelújítást teljes egészében (100%-ban) a nemzeti alapok finanszírozták. A módosításokban meghatározott társadalmi kritériumok szerint a szociális jóléti központok koordinálták az engedélyezett EPC tanúsítókat, hogy segítsék a legkiszolgáltatottabb állampolgárokat a pályázati eljárás során. A tervezett energiafelújítási intézkedéseket és az EPC-tanúsítók költségeit teljes egészében a nemzeti alapok finanszírozták minden ilyen polgár számára.

2020 decemberében a horvát kormány hosszú távú stratégiát fogadott el a Horvát Köztársaság épületállományának felújításához szükséges beruházások mobilizálására. Ebben kijelentik, hogy a családi házak is az energiaszegénység elleni küzdelem érdekében felújítandó épületek elsőbbségi kategóriájába tartoznak. Itt nagy az energiamegtakarítási lehetőség, amely a 4. Nemzeti Energhiatekonysági Akcióterv 2017-2019 intézkedései között is szerepel. A terv az energiaszegénység

csökkentésének programjának megtervezését és elindítását kezdeményezi az energiahatékonysági intézkedések végrehajtása révén, és definiálja a rendelkezésre álló intézkedések listáját és az egyedi intézkedések társfinanszírozási mértékét. A programban való részvétel társfinanszírozásának előfeltétele a kiszolgáltatott energiafogyasztó státuszának megszerzése az egyedi intézkedés végrehajtásának időpontjában hatályos jogszabályoknak megfelelően. Az intézkedés konkrét célja egy olyan rendszer felállítása, amely lehetővé teszi a veszélyeztetett energiafogyasztók számára az energiahatékonyság javítását a háztartások szintjén.

A nemzeti épületállomány felújítására irányuló beruházások mobilizálására vonatkozó hosszú távú stratégia szerint az állampolgárok a végfogyasztók különösen kiszolgáltatott csoportjai, ezért nemcsak speciális pénzügyi modellekre, hanem promóciós kampányokra is szükség van. Ezek célja, hogy javítsák a lakosság ismereteit és tudatosságát az otthonaik energetikai felújításába történő befektetés előnyeiről. A családi házak és a lakóházak energetikai felújítása hatékony eszköz a polgárok körében növekvő energiaszegénység elleni küzdelemben.

A Horvát Köztársaságnak a 2021–2030 közötti időszakra vonatkozó integrált nemzeti energiaügyi és éghajlat-változási terve nemzeti célkitűzéseket határoz meg az energiaszegénység vonatkozásában, ideértve az időkeretet is, amikor e célkitűzéseket teljesíteni kell. Az Integrált Nemzeti Energia- és Éghajlati Terv végrehajtásának megkezdése előtt el kell készíteni az energiaszegénység csökkentésére irányuló programot, amelynek keretében kidolgozzák az érintett háztartások támogatásának modelljét.

Az energiaszegénység csökkentésére irányuló program keretében a kapacitásépítést a helyi információs központok folytatják, és az energiaszegény, valamint az energiaszegénység által veszélyeztetett polgárok számára megfelelő tájékoztatást és tanácsokat kapnak az energiahatékonysági intézkedésekről. Ez hozzájárul az energiaszegénység és az annak kitettség szintjének csökkentéséhez, és ösztönzi az európai strukturális és beruházási (ESI) alapokból és nemzeti forrásokból rendelkezésre álló források felhasználását. Az energiaszegénység megszüntetésére irányuló intézkedéseknek az energiaszegénység csökkentésére irányuló program keretében a következő célokat kell elérniük:

- energetikai tanácsadás biztosítása a Horvát Köztársaság valamennyi energiaszegény polgára számára,
- egy rendszer létrehozása az energiaszegénység mutatóinak mérésére és nyomon követésére nemzeti szinten, valamint
- az energiahatékonyság növelése az energiaszegény és az energiaszegénység által veszélyeztetett háztartások szintjén.

Az energiaszegénység elleni küzdelem programtervezete magában foglalja a megújuló energiaforrások használatát a lakóépületeiben és a 2021–2025 közötti időszakban kiemelt országrészekre fókuszál. Ez a dokumentum foglalkozik az energiaszegénység kérdésével, és meghatározza az energiaszegénység fogalmát. Ez

a definíció meghatározza azon kritériumokat, melyek által be lehet határolni az energiaszegénység által fenyegetett és az energiafelújításban segítségre szoruló polgárok körét.

A horvát városokban és településeken az energiaszegénység csökkentésében új lehetőség a Fenntartható Energia és Klíma Akciótervek kidolgozása, melyek készítését a Polgármesterek Szövetségéhez való csatlakozással vállalják az önkormányzatok. Az Európai Polgármesterek Szövetségének 2030-as célkitűzéseinek keretében az éghajlatváltozás mérséklésével és annak elkerülhetetlen hatásaihoz való alkalmazkodással párhuzamosan, az aláírók elkötelezik magukat a biztonságos, fenntartható és megfizethető energiához való hozzáférés biztosítása mellett mindenki számára. Európai összefüggésben ez azt jelenti, hogy lépéseket kell tenni az energiaszegénység enyhítésére. Az energiaszegénység enyhítésével a Szövetség aláírói javíthatják polgáraik életminőségét, és igazságosabb és befogadóbb társadalmat teremthetnek.

Az Európai Polgármesterek Szövetsége és az Európai Energiaszegénységi Megfigyelő Intézet ("European Energy Observatory") összefognak az energiaszegénység kezelésében. Ez a két, az Európai Bizottság által finanszírozott kezdeményezés Európa szerte támogatja a helyi és regionális önkormányzatokat az energiaszegénység enyhítésében azáltal, hogy megosztják a tudást és az erőforrásokat. Az energiaszegénység leküzdésére irányuló politikákat és intézkedéseket hozzá kell igazítani az éghajlat, a lakhatás minősége, a gazdaság és az energiaköltségek szerkezete, valamint a mobilitási szokások sajátos helyzetéhez. Néhány példa az energiaszegénység leküzdésére a következő:

- a háztartások energetikai korszerűsítésének finanszírozása;
- az épületek minimális energiahatékonysági szintjének meghatározása;
- ingyenes energiaauditok és tanácsadás alacsony jövedelmű háztartások számára;
- az energiaszámlák csökkentése szociális tarifák vagy energiaszámla-támogatások révén;
- kikapcsolás elleni védelem a téli hónapokban;
- tájékoztatás és figyelemfelkeltés az energiaügyi és éghajlati kérdésekről;
- a tömegközlekedési kapcsolatok elérhetőségének javítása;
- a veszélyeztetett létesítmények szigetelése a hideg és a hó ellen (esetleg egyéb helyi zöld megoldásokkal társítva).

2.2.2. Helyi és kormányzati személyes és pénzügyi erőforrások az energiaszegénység enyhítésének tervezésében, valamint az energiaszegénységgel kapcsolatos közpolitikák, rendeletek és stratégiai dokumentumok kidolgozása

Horvátországban három kormányzati szintet lehet megkülönböztetni: nemzeti, regionális (megyék) és helyi (városok és önkormányzatok). Ezek a szintek

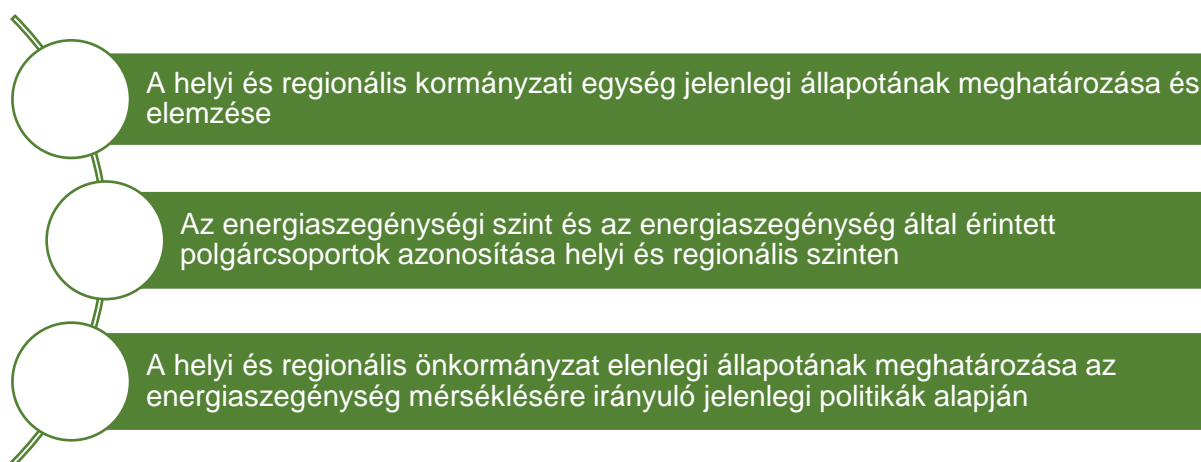
elkülöníthetők a tervezés és a stratégiaépítés szempontjából, hasonlóan a magyarországi helyzethez. Miközben azonosítjuk a horvátországi többszintű állami hatóságok kapacitásait az energiaszegénység mérséklésének tervezésével kapcsolatban, azonosíthatunk egy többszintű struktúrát, elkülönített költségvetéssel és hatáskörökkel. Ezek a regionális és helyi kormányzati politikák a nemzeti szintű előírásoktól függenek. Következésképpen a horvátországi többszintű struktúra az energiaszegénység mérséklésének tervezésében a következő keretrendszer szerint írható le:

- **Nemzeti szintű kapacitások:** A horvát kormány Zágrábban van, és felelős a stratégiai célok, a legjelentősebb intézkedések és az ágazati stratégiák struktúrájának meghatározásáért. Az általa meghatározott energia- és környezetvédelmi politika nemzeti stratégiai és tervezési dokumentumokon alapul, amelyek meghatározzák a nemzeti és uniós forrásokból finanszírozott pénzügyi támogatási rendszereket is. Ennek eredményeként a horvát kormány társfinanszírozást biztosít az állami intézményeknek (például megyéknek, városoknak, önkormányzatoknak) - különösen az EU által finanszírozott operatív programok révén. Ez egyben a legegyszerűbb finanszírozási mód.
- **Regionális szintű kapacitás:** sok esetben a regionális kormányzati egységek nem rendelkeznek pénzügyi és emberi kapacitással az energiaszegénység enyhítésére irányuló energiahatékonysági intézkedések végrehajtására vagy finanszírozására. Ettől függetlenül az éghajlatváltozás mérséklésének és alkalmazkodásának stratégiáit, valamint az energiára és a környezetre összpontosító cselekvési terveket kell létrehozniuk a nemzeti szintű stratégiák, programok és a vonatkozó előírások alapján. Ezért az önkormányzatok az érintett érdekelt felekkel együttműködve kidolgozhatnak energiasztratégiákat, cselekvési terveket és programokat, amelyek finanszírozásához a kormány által kiírt ágazati felhívásokra pályázhatnak. Magyarországgal ellentétben Horvátországban a helyi és regionális önkormányzati egységeknek csak bizonyos társfinanszírozási arányai állnak rendelkezésre, ezért további finanszírozási forrásokat kell keresniük, ami különös kihívást jelent számukra (ESI-alapok, ESCO, PPP, innovatív pénzügyi rendszerek, banki kölcsönök stb.).
- **Helyi szintű kapacitások:** amikor a legalacsonyabb kormányzati szintre megyünk, észrevehető, hogy a városok és önkormányzatok költségvetése és kapacitása nagyon kicsi, és nehezebb eldönteni az energiával, az éghajlattal és az energiaszegénységgel kapcsolatos projektek végrehajtását. Sok esetben csak partnerintézmények támogatásával tesznek lépéseket ez irányban. Ezen partnerek a terület szakértői. Fontos továbbá még az elfogadható finanszírozási ráta, amely Horvátországban a tevékenységtől függően akár 80% is lehet.

3. A probléma és a kontextus meghatározása

Mint minden tervezési folyamatban, az első és alapvető lépés a probléma és a kontextus meghatározása. Ennek a tevékenységnek az energiaszegénység enyhítésére irányuló tervezési folyamat részeként a következő kérdésekre kell válaszolni:

1. Miért tegyenek lépéseket a helyi és térségi önkormányzatok a közigazgatási területükön tapasztalható energiaszegénység enyhítésére?
2. Hogyan és hol kezdjék az energiaszegénység mérséklésének tervezését?
3. Milyen forrásokra van szükség ehhez?
4. Milyen jogszabályi keretet kell figyelembe venni?

3-1. Ábra - A probléma és a kontextus meghatározása

A helyi és regionális önkormányzatok ismerik a legjobban területüket, valamint azokat a problémákat, amelyekkel polgáraik szembesülnek. Ennek megfelelően vezető szerepet kell vállalniuk az energiaszegénység elleni küzdelemben. Maga az energiaszegénység elleni küzdelem számos előnnyel jár, ideértve az egészségügyre fordított kiadások csökkenését és a kisebb levegőszennyezést és CO₂-kibocsátást. Ezzel együtt a kényelem és jólét, a háztartások anyagi stabilitásának és általában a gazdasági tevékenységek növekedését. A fentiekben túlmenően fel kell hívni a helyi és regionális önkormányzatok figyelmét az energiaszegénység fennállására, és motiválni kell őket arra, hogy az energiaszegénység mérséklésére irányuló intézkedéseket beépítsék jövőbeli stratégiai keretükbe és költségvetésükbe.

Az energiaszegénység egy olyan helyzet, amikor egy háztartás vagy egyén az alacsony jövedelem, a magas energiaköltség és lakás alacsony energiahatékonysága miatt nem képes megfizetni az alapvető energiaszolgáltatásokat (fűtés, hűtés, világítás, mobilitás).

Európai Bizottság, Energy Citizens Forum 2016

3.1. A helyi és regionális önkormányzat jelenlegi állapotának meghatározása és elemzése

Az energiaszegénység enyhítésére irányuló helyi és regionális szintű tevékenységek megkezdése előtt a helyi és regionális önkormányzatoknak elemezniük és azonosítaniuk kell az energiaszegénység mérséklését célzó további intézkedések végrehajtásához rendelkezésre álló emberi, műszaki és pénzügyi erőforrások jelenlegi helyzetét. A kedvező és stabil finanszírozási források hiánya kizárólag piaci alapú projektek megvalósítását eredményezi. Az állami finanszírozás hiánya, valamint a rendelkezésre álló közfinanszírozás átcsoportosítása a probléma elégtelen tudatosításának az eredménye. Ez kulcsfontosságú akadály az energiaszegénység mérséklését célzó energiaprojektek szélesebb körű megvalósításában.

A horvát-magyar határterületen egy háztartás energiaszegénynek tekinthető, ha az alábbi kritériumok mindegyike teljesül:

- ✓ a lakóépület alapvető kényelmi szükségleteinek (20–22 °C körüli szobahőmérséklet) biztosításának éves költsége meghaladja a háztartás teljes éves jövedelmének 10% -át;
- ✓ a háztartás teljes havi jövedelme nem haladja meg a két havi medián átlagfizetést regionális szinten + 200,00 € a háztartás minden következő tagjára;
- ✓ az épület, amelyben a háztartás tagjai élnek, 1987 előtt épült, és az építését követő időszakban nem tettek intézkedéseket az energiahatékonyság javítására.

CO-EMEP projekt, 2021

Az energiaszegénység egy rendkívül összetett probléma, amelyet többféle szempontból (társadalmi, műszaki, gazdasági, energetikai, költségvetési) kell szemlélni. Fontos, hogy a szakértők a kulcsfontosságú érdekelt felek és az érdekelt nyilvánosság széles körét vonják be a megoldásba.

Az általános mutatók a következők, amelyek megmutatják, hogy a háztartást hogyan érinti az energiaszegénység: alacsony jövedelem és a rezsiköltségek fedezésének nehézségei, képtelenség a háztartást télen elég melegen tartani,

képtelenség a háztartást elég hűvös állapotban tartani nyáron. Valamint energetikailag még nem korszerűsített régi épületek, nedvesség és penész jelenléte, régi és nem hatékony készülékek használata stb.

Mivel a helyi és regionális önkormányzatok korlátozott emberi erőforrással és ismeretekkel rendelkeznek, és ugyancsak korlátozottak a pénzügyi források rendelkezésre állása, az energiaszegénység enyhítése érdekében meg kell határozni a tényleges helyzetet és a jövőbeni igényeket meghatározó célkitűzéseket. A rendelkezésükre álló költségvetések mellett a helyi és regionális önkormányzatoknak biztosítaniuk kell a pénzügyi források további beáramlását az energiaszegénység csökkentését célzó projektek / tevékenységek / intézkedések elindításához közigazgatási területükön.

3.2. Az energiaszegénységi szint és az energiaszegénység által érintett lakosság azonosítása helyi és regionális szinten

Miután beazonosítottuk a helyi és regionális önkormányzatok lehetőségeit az energiaszegénység elleni küzdelemben, meg kell határozni az energiaszegénység szintjét és az energiaszegénység által érintett lakosokat és a releváns önkormányzati osztályokat. Ez a kiindulópont. A helyi és regionális önkormányzatoknak képesnek kell lenniük pontosan meghatározni, hogy mely embereket érinti az energiaszegénység és mi annak oka, és ennek megfelelően tudnak megfelelően fellépni. Az energiaszegénység szintjének meghatározása vagy hozzávetőleges értékelése, valamint a probléma helyi és regionális szintű kezelésére irányuló konkrét lépések megtétele érdekében nagy mennyiségű információt, valamint az energiaszegénység mutatóit kell összegyűjteni, kutatni, és részletesen elemezni.

Ennek megfelelően nagyon fontos meghatározni a megfelelő adatgyűjtési módszereket, valamint az információforrásokat, ahol a legrelevánsabb és legpontosabb adatokat lehet megtalálni. Az adatgyűjtés és -elemzés módja kizárólag az egyes helyi és regionális önkormányzatok lehetőségeitől függ, akár pénzügyi értelemben, akár a rendelkezésre álló személyzet tekintetében. Az energiaszegénységről beszélve nagyon fontos tisztában lenni a ténnyel, hogy az energiaszegény háztartások számának meghatározásához szükséges adatok többsége nem nyilvános, ezért más intézményektől, például kormányzati szervektől kell támogatást kérni. Statisztikai hivatalok, energiaügyi és fejlesztési ügynökségek és más releváns intézmények is tudnak biztosítani bizonyos adatokat, például az energiafogyasztásra, a háztartások jövedelmére, az épületek területére és energetikai állapotára vonatkozó adatokat.

57 millió ember nem tudja otthonát kellően melegen tartani a tél folyamán;
104 millió ember nem tudja otthonát megfelelően hűteni nyáron
52 millió ember késik az energiaszámlák kifizetésével
Energy Poverty Observatory, <https://www.energypoverty.eu/>

Annak érdekében, hogy pontosan meghatározzuk, milyen adatokat kell összegyűjteni, a helyi és regionális önkormányzatoknak meg kell határozniuk azokat a legfontosabb pénzügyi és társadalmi kihívásokat, amelyekkel az ilyen háztartások szembesülhetnek, és amelyeknek következménye az energiaszegénység vagy annak veszélye. Az EU Energiaszegénységi Megfigyelőközpontja („European Energy Poverty Observatory“, EPOV) szerint az energiaszegénység fő mutatói az abszolút értelemben vett alacsony energiafelhasználás, a kifizetetlen közüzemi számlák, az energiakiadások jövedelemhez viszonyított magas aránya és a megfelelő hőmérséklet fenntartásának képtelensége. Ezen mutatók állapotának figyelemmel kíséréssel azonosítani lehet az energiaszegény háztartások számát.

A magas számlák és az egyre növekvő energiaigény mellett az alacsony hatásfokú fűtési rendszerek, a rossz hőszigetelés, a átázó tetők stb. szintén nagy problémát jelentenek az energiaszegény háztartások számára. Az energiaszegénység kérdésében gyakran figyelmen kívül hagyják azt a tényt, hogy mindez hatással van az emberi egészségre is.

Ez csak néhány olyan probléma, amelyekkel az energiaszegény háztartások szembesülnek, de azonosításuk az alapja annak a meghatározásához, hogy milyen adatokat kell összegyűjteni az energiaszegény háztartások számának meghatározásához.

3.3. A helyi és regionális önkormányzatok jelenlegi állapotának meghatározása az energiaszegénység mérséklésére irányuló jelenlegi politikák alapján

A probléma meghatározásának egyik fontos szegmense a helyi és regionális önkormányzat jelenlegi politikájának meghatározása. Különösen, ha az energiaszegénység csökkentésére irányuló meglévő intézkedések egy részét már végre is hajtják. Annak ellenére, hogy a legtöbb esetben a helyi és regionális önkormányzatoknak nincs külön politikájuk, amely kimondottan az energiaszegénység mérséklését célozza, az annak csökkentésére irányuló helyi és regionális szintű intézkedések megléte azt jelzi, hogy a helyi és regionális kormányzati egységek igenis tudatában ennek a problémának.

Az energiahatékonyság, a pénzügyi segítségnyújtás, a fogyasztóvédelem, valamint a tájékoztatás és tanácsadás csak néhány olyan intézkedés, amelyet már eddig is használtak az energiaszegénység csökkentésére az Európai Unióban. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló politika meghatározása során fontos

meghatározni annak végrehajtásának mechanizmusait, amelyek nemcsak az energiaszámlák fizetési hátralékainak csökkentésére irányulnak, hanem enyhítik az energiaszegénység egyéb következményét is. Ilyen intézkedés lehet energiahatékonysági intézkedések végrehajtása a veszélyeztetett háztartásokban. Ez közvetlenül az energiaszegénység mérsékléséhez vezet, és az általános szegénységi szint csökkentése mellett pozitív hatással lesz az egészségre és a környezetre is (csökkent az üvegházhatásúgáz-kibocsátás és a megújuló források használatának megnövekedett lehetőségei).

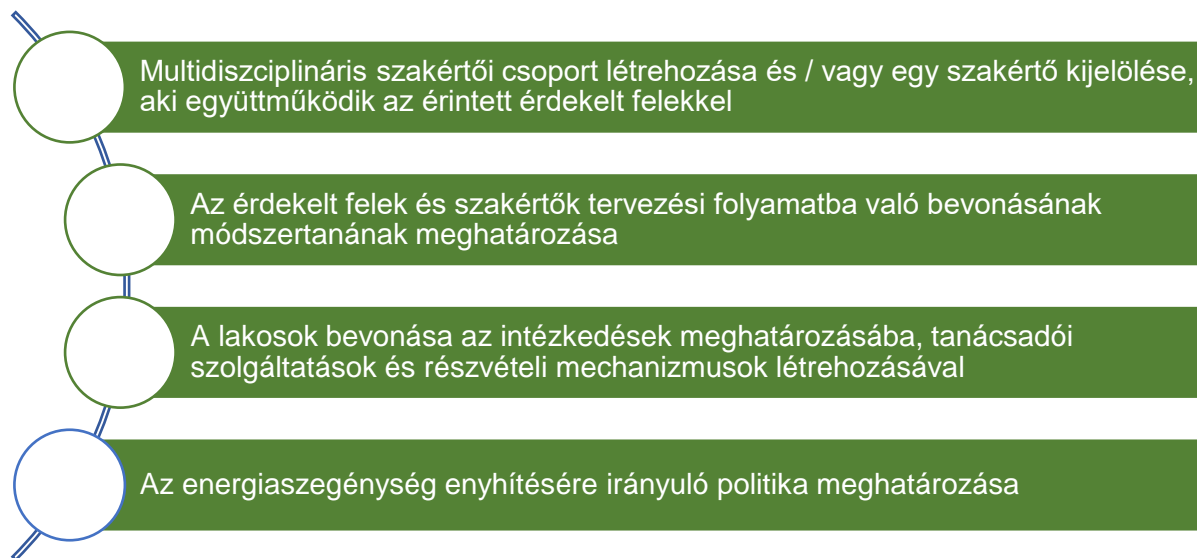
Az általános szakpolitikák, valamint az energiaszegénység helyi és regionális szintű mérséklését célzó politikák végrehajtásának sikerét a kihívások és akadályok azonosítása mutatja. Ezeket kell leküzdeni ahhoz, hogy a végrehajtás pozitív hatásokat eredményezzen a polgárok számára. Az első és legfontosabb kihívás a helyi és regionális önkormányzatok vezetőinek (polgármesterek, osztályvezetők stb.) motivációja és tudatossága az energiaszegénység mérséklésére irányuló politika végrehajtásának megkezdéséhez. Olyan személyről van szó, akinek tudatosítania kell alkalmazottait az energiaszegénység problémájával kapcsolatban, és arra kell ösztönöznie őket, hogy bővítsék tudásukat ezen a területen.

További kihívást jelent a szakképzett személyzet hiánya. A helyi és regionális önkormányzatoknál általában olyan munkatársaik vannak, akik nem rendelkeznek a témához kapcsolódó ismeretekkel. Ez megnehezíti az összes lényeges adat összegyűjtését az energiaszegénység szintjének és az energiaszegény háztartások számának azonosítását. Hasonlóképpen, nem valószínű, hogy elég kompetensek lennének ahhoz, hogy részt vegyenek az energiaszegénység mérséklését célzó helyi és regionális politikák kialakításában, és minőségi tanácsokkal szolgáljanak a polgárok számára az energiahatékonysággal és a megújuló energiaforrások felhasználásával kapcsolatban. Ennek megfelelően készen kell állniuk ismereteik és kompetenciáik további fejlesztésére, valamint szoros együttműködésre a megfigyelt terület releváns szakértőivel (energiaügynökségekkel, intézetekkel, szociális jóléti központokkal stb.).

A következő fontos kihívás az energiaszegénység csökkentésére és felszámolására irányuló projektek és tevékenységek finanszírozásának lehetősége. Az ilyen jellegű projektek társfinanszírozása kihívást jelenthet a legtöbb helyi és regionális önkormányzati egység számára, mivel nehezen tudják megszerezni az Európai Unió alapjain keresztül rendelkezésre álló forrásokat. Ezt a kihívást fokozott szemléletformálással és tapasztalatcserével, valamint az érintett szakértők bevonásával lehet leküzdeni.

4. Az energiaszegénység mérséklésének megtervezése és az érintettek bevonása

Miután meghatároztuk a helyi és regionális önkormányzat jellemzőit a meglévő erőforrások, különösen az emberi és pénzügyi szempontok alapján, valamint meghatároztuk az energiaszegénység szintjét helyi és regionális szinten, itt az ideje elkezdeni az energiaszegénység enyhítésére szolgáló intézkedéseket tervezni és bevonni az érintett feleket az energiaszegénység mérséklésének tervezési folyamatába.

4-1. Ábra - Az energiaszegénység mérséklésének megtervezése és az érdekelt felek bevonása

A minőségi energiaszegénység-enyhítési tervezési folyamat kialakításához bizonyos előfeltételeknek teljesülniük kell. Ilyen például a helyi és regionális önkormányzatok politikai akarata, az energiaszegénység mérséklésével kapcsolatos projektek és tevékenységek megléte, a helyi és regionális önkormányzatok megfelelő belső szervezeti felépítése, a megfelelő emberi és műszaki erőforrások rendelkezésre állása, megfelelő kapcsolat a háztartásokkal, és végül az energiaszegénységgel kapcsolatos múltbeli és jelenlegi adatokhoz való hozzáférés.

4.1. Multidiszciplináris szakértői csoport létrehozása és / vagy egy szakértő meghatározása, aki együttműködik az érintett érdekelt felekkel

A energiaszegénység mérséklésének tervezési folyamatának minőségi végrehajtása, azaz az energiaszegénység enyhítésére vonatkozó helyi és regionális szintű politika kialakítása érdekében biztosítani kell az érintettek együttműködését. Ehhez előfeltétel, hogy széleskörű ismeretekkel és tapasztalatokkal rendelkezzenek az energiaszegénység mérséklése terén. Ennek megfelelően multidiszciplináris szakértői csoportot kell létrehozni, amely megfelelő tudással és tapasztalattal rendelkezik az energiaszegénység területén. Vagy kisebb önkormányzat esetében ki kell jelölni egy foglalkoztatott személyt vagy egy külső szakértőt, aki kellően ért a

témához és kompetens együttműködni az érintett felekkel. Ezen túlmenően fontos állandó kapcsolatot kialakítani és fenntartani az érintett szakértői szervezetekkel, például az energiaügyi és / vagy fejlesztési ügynökségekkel, a környezetvédelmi civil szervezetekkel stb.

A helyi és regionális önkormányzatokban az energiaszegénységgel kapcsolatos kérdésekért felelős csapat vagy személy hatékony munkája érdekében:

- **Biztosítsuk a kapacitásépítést, a képzést és a figyelemfelkeltést** - meg kell határozni az energiaszegénység mérséklésének tervezéséért felelős személyek kompetenciaszintjét; dolgozzunk ki és hajtsunk végre egy képzési tervet; vegyünk részt alkalmanként az energiaszegénység problémájával kapcsolatos releváns szemináriumokon és oktatási műhelyeken; biztosítsunk online tanfolyamokat a munkavállalók számára; vegyünk részt külső szakértők által szervezett speciális tanfolyamokon. Mindezzel központi kapcsolattartó ponttá válhatunk az állampolgárok tájékoztatása és tanácsadása céljából;
- **Biztosítsuk a folyamatos kommunikációt** - hozzunk létre egy megfelelő belső kommunikációs rendszert valamint egy külső kommunikációs rendszert a legfontosabb érdekelt felekkel. Miközben az energiaszegénységért felelős személyzetnek időben tájékoztatást kell kapnia, és képesnek kell lennie konkrét észrevételek, javaslatok vagy ajánlások megfogalmazására az energiaszegénység mérséklésének általános folyamatának javítása érdekében, az összes érintett felet is be kell tudnia vonni az energiaszegénység mérséklésének tervezési folyamatába.

4.2. Az érdekelt felek és szakértők bevonásának módszertanának meghatározása a tervezési folyamatba

Az energiaszegénység mérséklésének végrehajtási folyamatában szakértői csoport létrehozása és / vagy az érintett szakértőkkel való együttműködésért felelős személy meghatározása mellett megfelelő módszertant kell meghatározni az érintett érdekelt felek bevonására. Ilyenek lehetnek például a szociális partnerek, a lakásszövetkezetek, az energiaügy fejlesztési ügynökségek, energiaipari vállalatok, szociális jóléti központok, a civil társadalom vagy a lakosság. Hangsúlyozni kell, hogy az energiaszegénység egy több ágazatot érintő jelenség, ezért többszintű kormányzásra és ágazatközi együttműködésre van szükség. Az érdekelt lakosság részvétele elengedhetetlen a végrehajtás sikeréhez.

4.3. A lakosok bevonása az intézkedések meghatározásába tanácsadói szolgáltatások és részvételi mechanizmusok létrehozásával

Mivel a polgárok az energiaszegénység elleni küzdelem középpontjában állnak, különösen azok, akik a mindennapi életben szenvedik el az energiaszegénység következményeit, elengedhetetlen, hogy helyi és regionális szinten bevonják őket az

egész tervezési és politikai döntéshozatali folyamatba. Részvételük biztosításához helyi és regionális szinten tanácsadói szolgáltatások, valamint egyéb részvételi és hálózati mechanizmusok (például fókuszcsoporthoz, kerekasztal-beszélgetések, oktatási és hálózati műhelymunkák stb.) létrehozása szükséges. Ezek egyrészt segítenek információkat gyűjteni azokról a problémákról és kihívásokról, amelyekkel az energiaszegény háztartások szembesülnek, másrészt segítséget nyújtanak szükségleteik felismerésében is. Ezzel létrehozhatók és tökéletesíthetők az energiaszegénység enyhítésére irányuló meglévő politikák. Végeredményben pedig hatékony intézkedéseket lehet kidolgozni a jelenlegi helyzetük és életkörülményeik javítására.

Ennek megfelelően a lakosokat kell az energiaszegénység enyhítésére irányuló politikák kialakításának középpontjába állítani, és ennek egyik módja az energiahatékonyság növelését szolgáló intézkedések meghatározása. Ezáltal csökkenthetők az energiaszámlák és javítható az érintett háztartások élete.

4.4. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló szakpolitika meghatározása

Az energiaszegénység fogalmának ismertsége fokozatosan növekszik, ami számos olyan európai és nemzeti szintű intézményben tapasztalható, amelyek ezt a problémát politikai prioritásként azonosították. A helyi és regionális önkormányzatok esetében viszont az energiaszegénység problémáját nem határozták meg prioritásként, ezért szükséges náluk ösztönözni az energiaszegénység enyhítését, tekintettel arra, hogy az energiaszegénység sok embert érint, és mint politikai kérdés politikai választ igényel.

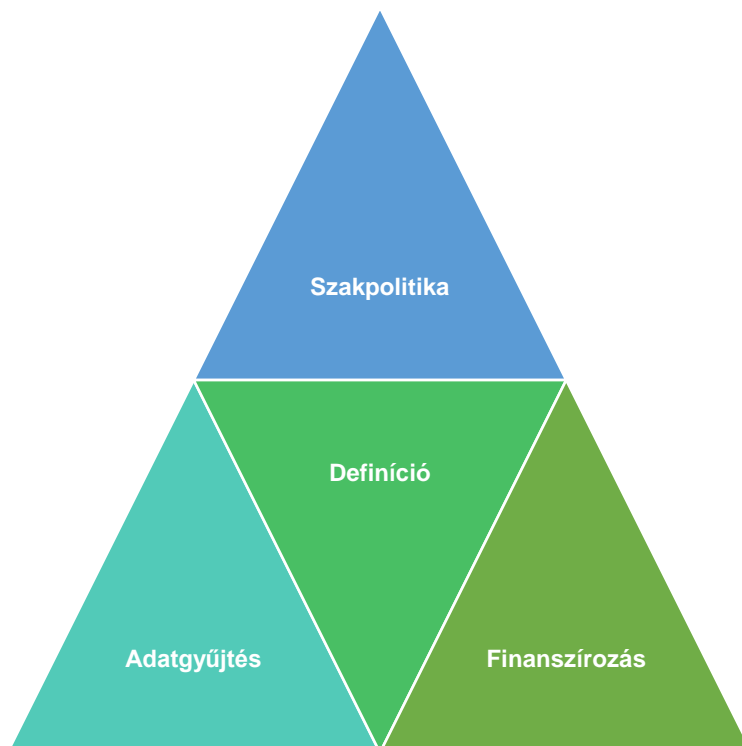
Ennek megfelelően az energiaszegénység mérséklésének minőségi tervezési folyamatában kulcsfontosságú lépés egy megfelelő szakpolitikai keret kialakítása (ideértve az energiaszegénység mérséklésének jövőképét és küldetését). Ennek meghatározó tényezőit az önkormányzat stratégiai céljainak részévé kell, hogy tegye. Ezt a politikát tervezési és végrehajtási dokumentumként kell megalkotni, amelyet a helyi és regionális önkormányzat végrehajtó vagy képviselő testülete fogad el. Egy ilyen dokumentum kidolgozása az utolsó lépés az energiaszegénység mérséklését célzó intézkedések tervezésének folyamatában és az érintettek bevonásában.

A dokumentumnak le kell írnia az energiaszegénység enyhítésére irányuló helyi vagy regionális szintű politika végrehajtásához szükséges összes lépést. Ezenkívül meg kell határozni az energiaszegénység mérséklésére irányuló intézkedéseket, és be kell vonnia azokat a meglévő stratégiai és tervezési dokumentumokba. Az energiaszegénység mérséklését célzó politikákat és intézkedéseket hozzá kell igazítani az éghajlat, a lakásminőség, a gazdaság és az energiaköltségek általános helyzetéhez.

Az energiaszegénység politikai szintre emelésén túl a helyi és regionális önkormányzatoknak szoros együttműködést kell kialakítaniuk a civil szervezetekkel és

a magánszektorral. Be kell vonniuk a polgárokat és tájékoztatni őket az energiaszegénység enyhítésének előnyeiről.

Az EU Energiaszegénységi Megfigyelőközpontja („Energy Poverty Observatory“, EPOV) több olyan kulcsfontosságú pontot azonosított, amelyeket figyelembe kell venni az energiaszegénység enyhítésére irányuló közpolitikák kialakításakor. Ezek adatgyűjtés, definiálás, választott szakpolitika és finanszírozásra bonthatók.

4-2. Ábra - Az energiaszegénység enyhítésére irányuló szakpolitika elemei

Az energiaszegénység mértékének mérése fontos a jelenlegi helyzet felmérése szempontjából és az energiaszegénység mérséklésére irányuló politikák kidolgozása szempontjából. Különösen azért, mert ezt nehéz számszerűsíteni és mérni. Az energiaszegénység egy többdimenziós probléma, amelyre vonatkozóan különböző típusú (vagy csoportos) mutatókat lehet használni az energiaszegénységről szóló, 2020. október 14-i bizottsági ajánlással összhangban.¹:

- **az energiára fordított kiadásokat a jövedelemmel összehasonlító mutatók**
– ezek számszerűsítik az energiaszegénységet azáltal, hogy összehasonlítják a háztartások energiára fordított összegét a jövedelem mértékével (pl. azon háztartások százalékos aránya vagy száma, amelyek a rendelkezésre álló jövedelem egy bizonyos részét meghaladó mértékben költenek energiaszolgáltatásokra);
- **önértékelésen alapuló mutatók** - a háztartásokat közvetlenül megkérdezik, hogy mennyire érzik magukat képesnek energiát használni (például az a képesség, hogy télen elég meleg, nyáron pedig elég hűvös legyen az otthon);

¹ European Commission Recommendation on Energy Poverty from 14th of October 2020, available at: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/recommendation_on_energy_poverty_c2020_9600.pdf

- **Közvetlen mérésen alapuló mutatók** - ezek a mutatók a fizikai változókat mérik az energetikai szolgáltatások (például szobahőmérséklet) megfelelőségének meghatározása céljából;
- **közvetett mutatók** – ezek az energiaszegénységet kapcsolódó tényezők, például a közüzemi számlák hátralékai, a lekapcsolások száma és a lakás minősége alapján mérik.

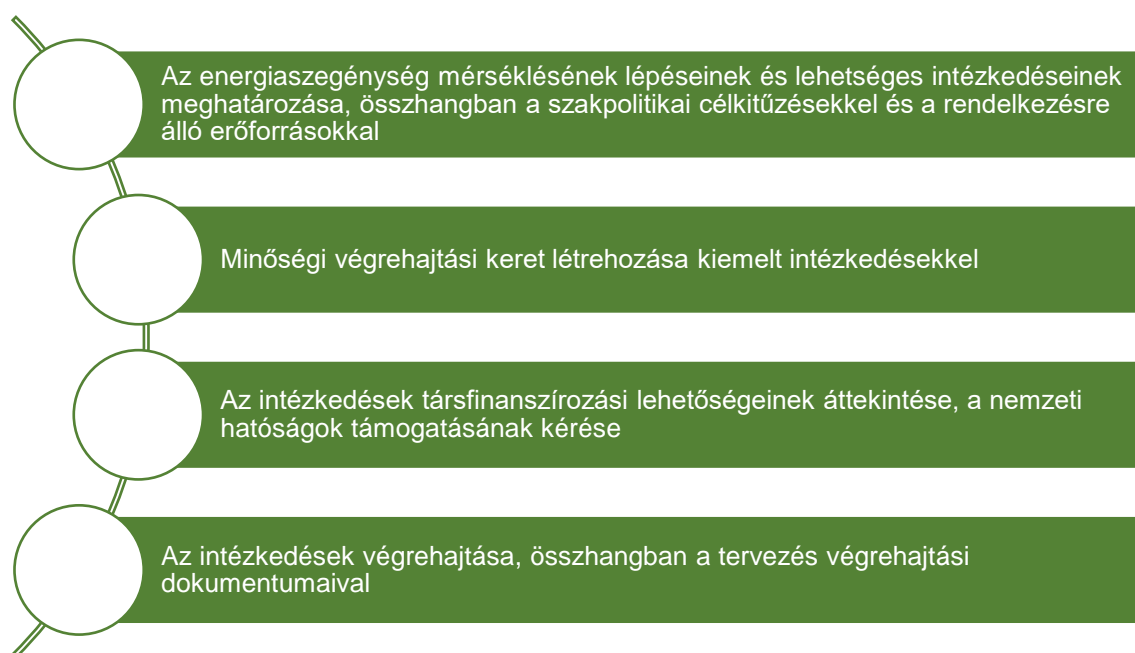
Az energiaszegény polgárok meghatározása kulcsfontosságú a szakpolitika azokhoz a háztartásokhoz történő fókuszálásában, amelyek segítségre szorulnak. Az energiaszegénység meghatározását, valamint annak csökkentésére irányuló politika típusát hozzá kell igazítani az adott helyzethez. A definíció létrehozása során a lakosok kiszolgáltatott csoportjaira kell összpontosítani. Ez az energiaszegénység okaival összefüggő paraméterek ismeretében lehetséges:

- **társadalmi-gazdasági paraméterek** - a lakosok egyes csoportjai különösen kiszolgáltatottak az energiaszegénység szempontjából, például a krónikus betegek és a nyugdíjasok energiaigénye nagyobb, mivel gyakrabban vannak otthon, és gyakran alacsonyabb a jövedelmük;
- **lakhatási helyzet** - bizonyos tulajdonjogok bizonyos kockázatokkal járnak az energiaszegénység szempontjából. Például a bérelt épületekben élő háztartások, ahol a bérbeadó nem akar beruházni az épület energiahatékonyságának növelésére;
- **fűtési rendszer** - a háztartásban használt fűtési rendszer nagyban befolyásolja az energiaszegénységet, mivel a kicsi és nem hatékony kazánok használata növeli a háztartás energiafogyasztását;
- **elhelyezkedés** - egyes településeken és térségekben sokkal nagyobb az energiaszegény háztartások száma, ami lehetővé teszi az energiaszegénység enyhítésére irányuló politikákat kifejezetten ezekre a helyekre összpontosítani.

Az energiaszegénység enyhítésére irányuló politikák meghatározása és végrehajtása számos előnnyel jár a helyi és térségi önkormányzatok számára, mivel hozzájárul az energiahatékonyságot, az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentését és a polgárok egészségének, társadalmi befogadásának és szociális védelmének javítását célzó egyéb támogató politikák sikeréhez. Az energiaszegénység elleni hatékony küzdelem segíthet a helyi és térségi önkormányzatoknak abban, hogy tovább szélesítsék az éghajlatváltozás elleni küzdelem társadalmi alapjait. Mivel ezek a politikák olyan társadalmi csoportokat foglalnak magukban, amelyek eddig kevésbé voltak aktívak és nem kerültek a figyelem középpontjába.

5. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések meghatározása és végrehajtása

Az energiaszegénység mérséklésének helyi és regionális szintű megvalósításában (a rendelkezésre álló kapacitások és a pénzügyi források alapján) felismert potenciál és az energiaszegénység mérséklésére vonatkozó politika meghatározása után fontos meghatározni az energiaszegénység csökkentésére vonatkozó konkrét intézkedéseket.

5-1. Ábra - Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések meghatározása és végrehajtása

5.1. Az energiaszegénység mérséklésének lépéseinek és lehetséges intézkedéseinek meghatározása, összhangban a szakpolitikai célkitűzésekkel és a rendelkezésre álló erőforrásokkal

Mivel a helyi és regionális önkormányzatok rendelkezésre álló kapacitása és költségvetése korlátozott, és az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések bizonyos pénzügyi forrásokat igényelnek, szükség van további finanszírozási források feltárására és felhasználására is. Ezen felül szükség lehet más érintett intézmények bevonására is a terv vagy a végrehajtás által meghatározott intézkedések végrehajtására. A lehetséges energiaszegénység-csökkentési intézkedések a következők:

- **A lakóépületek energiahatékonyságának növelését célzó intézkedések finanszírozása** - külső burkolatok cseréje, megújuló energiaforrás-rendszerek telepítése (napkollektorok, napelemek, faforgács- / pellet rendszerek, hőszivattyúk), falak, mennyezetek, tetők és padlók hőszigetelése, valamint egyéb kisebb beruházások megvalósítása (például a régi izzók és halogén izzók cseréje energiahatékonyabb LED világításra, hatékonyabb készülékek használata, intelligens mérők telepítése, amelyek lehetővé teszik az állampolgárok számára az energiafogyasztás figyelemmel kísérését valós időben stb.). Az ilyen jellegű intézkedéseket tartják a legkívánatosabb megoldásnak az energiaszegénység tartós megoldására. Mivel ezek közvetlenül lehetővé teszik a lakások energiateljesítményének javítását;
- **Közvetlen pénzügyi támogatás az energiaszámlák összegének csökkentéséhez** - ez egy rövid távú és fenntarthatatlan intézkedés, ahol csak az energiaköltségeket társfinanszírozzák és nem nyújtanak hosszú távú megoldást. Nem járul hozzá az okok elleni küzdelemhez, és nem csökkenti az energiaszegénységből fakadó káros egészségügyi és környezeti hatásokat. Csak akkor szabad mérlegelni, ha az energiahatékonysági intézkedések növelésének minden más lehetősége kimerült;
- **Védelem a hálózatról való lekapcsolás ellen** - védelmet nyújt a háztartásoknak az áram nélkül maradás ellen, különösen a téli hideg hónapokban. Az intézkedés részeként bizonyos háztartások, például a fogyatékkal élő személyek vagy a nyugdíjasok esetében a tél folyamán a hálózatról való leválasztás teljesen megakadályozott;
- **Tájékoztatási és tanácsadási intézkedések** - olyan intézkedések, amelyek közvetett módon segítik a háztartásokat helyzetük javításában tanácsadással, tájékoztatással vagy oktatási tevékenységgel. Ezen intézkedések egyik példája az átfogó energiaauditok végrehajtása és az energiatanúsítványok kiadása. Ez olyan folyamat, amely elemzi az épület jelenlegi fogyasztását és energiateljesítményét, és meghatározza az energiamegtakarítás költséghatékonyságát. Ez az első lépés az épület energetikai korszerűsítése felé. A részletes energetikai audit magában foglalja az épület összes építési és műszaki rendszerének részletes energetikai elemzését. Ez az intézkedés közvetlen tanácsokat nyújt az otthon energiahatékonyságának javításával kapcsolatban. Az ebben javasolt intézkedések nagyon sikeresek, mivel gyakran más szakmai intézmények ajánlásainak megfelelően hajtják végre őket. Javasolt egyszerű energetikai auditok végrehajtása is, amelyek nem feltétlenül zárulnak energetikai tanúsítványok kiadásával, hanem ajánlásokkal szolgálnak az egyszerű intézkedések végrehajtására (pl. tömítések felszerelése, burkolatok cseréje, izzók cseréje stb.);
- **szociális juttatások** - az ilyen típusú intézkedések magukban foglalják a szociális ellátórendszeren keresztül a háztartások általános támogatását bizonyos költségek, például lakhatási vagy megélhetési költségek fedezésére. Ezek magukban foglalhatják az energia költségeit is.

Ezen túlmenően ajánlott olyan tanulmányok kidolgozása, amelyek meghatározzák az energiafogyasztási szokásokat és ajánlásokat adnának annak csökkentésére. Az életminőség javítása érdekében tett javaslatok érdekében helyszíni kutatásokat végezzenek az energiafogyasztásra, az épületek energiateljesítményére és az energiafelhasználásra vonatkozó adatok gyűjtése érdekében. A kutatás továbbá meg tudja határozni az energiaköltségek arányát az adott háztartás összes kiadásában a háztartás teljes jövedelemszintjétől függően. Ezen tanulmányok alapján lehetőség van a szociális védelmi rendszeren belüli intézkedések megtervezésére és végrehajtására az energiahatékonyság javítása érdekében.

Az energiaszegénység mérséklésére használt intézkedés típusától függetlenül ajánlott a helyi és regionális önkormányzatoknak, hogy az energiaszegénység mérséklésének első lépése az energiahatékonyság javítása legyen. Mivel ez hozzájárul az energiafogyasztás, az energiafelhasználás és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentéséhez, és segíti a helyi gazdaság fejlődését. Fontolóra kell venni olyan intézkedéseket is, amelyek az egészségkárosító eszközökre fókuszálnak (például a hibás kályhák és kémények cseréje, mivel ezek rontják a lakóhelyiségek levegőminőségét). Vagy szóba jöhetnek még olyan intézkedések, amelyek biztosíthatják az olcsóbb energiaforrás használatát.

Az energiahatékonysági intézkedések végrehajtása pozitív hatással van az egészségre (eltávolítja a nedvességet, a szivárgást, a penészt), és általában növeli az életminőséget. Annak biztosítása érdekében, hogy az érintett háztartások racionálisan használják az új eszközöket és figyelemmel kísérik energiafogyasztásukat, és így biztosítsák a megtakarításokat az energiahatékonysági intézkedések végrehajtása után, továbbképzéseket kell szervezni azok számára, akik rendszeresen érintkeznek a felhasználókkal.

Az energiahatékonysági intézkedések végrehajtása mellett a tájékoztatás és az oktatás fontos eszköz az energiaszegénység elleni küzdelemhez. Az ésszerű energiafelhasználás tudatosítása az energiahatékonysági célkitűzések sikeres végrehajtásának és így az energiaszegénység elleni küzdelem kulcsa. Az energetikai tanácsadói hálózatok létrehozásával megvalósított energetikai tanácsadás, amelyek lebonyolítói ebben az esetben a megye / város / önkormányzat és az adott területen különböző formában segítséget nyújtó egyesületek alkalmazottai lehetnek, a szemléletformálás növelésének jó gyakorlatának példája.

5.2. Minőségi végrehajtási keret létrehozása kiemelt intézkedésekkel

Az energiaszegénység mérséklését célzó meghatározott intézkedések nyomon követése és sikeres végrehajtása érdekében létre kell hozni egy minőségirányítási rendszert a tervezési folyamat számára. Ehhez megfelelő cselekvési terv vagy végrehajtási keret kidolgozása szükséges, benne kiemelt intézkedésekkel.

A kijelölt cselekvési tervben vagy kiemelt intézkedésekkel rendelkező végrehajtási keretben meg kell határozni a cselekvés menetét a megfelelő célokkal, tevékenységekkel és meghatározott határidőkkel, pénzügyi igényekkel és cselekvési prioritásokkal. Ezeknek a dokumentumoknak az elemeit a meglévő fejlesztési stratégiák, fejlesztési tervek, végrehajtási programok vagy más releváns tervdokumentumok részeként kell elkészíteni helyi és / vagy regionális szinten.

5.3. Az intézkedések társfinanszírozási lehetőségeinek áttekintése, a nemzeti hatóságok támogatásának kérése

Mint a dokumentumban többször említettük, a helyi és regionális önkormányzatok kis költségvetése miatt nehéz társfinanszírozás nélkül részt venniük a közigazgatási területükön lévő háztartások energiaszegénység-csökkentő intézkedéseinek végrehajtásában. Ezért fontos az energiaszegény háztartások társfinanszírozási lehetőségeinek megkeresése. Ehhez kérjen támogatást a nemzeti hatóságoktól, a fejlesztési és energiaügynökségektől, valamint az energiaszegénységgel napi szinten foglalkozó egyéb releváns intézményektől. Az intézkedések kiválasztásakor és végrehajtásakor fontos szem előtt tartani, hogy a meghatározott intézkedések végrehajtása érdekében számos olyan kihívás és akadály áll fenn, amelyeket meg kell küzdeni. Maguk az akadályok és kihívások az egyes helyi és regionális kormányzati egységek jellemzőitől függően változnak, de nagyon fontos időben azonosítani őket.

Az elégtelen emberi erőforrás mellett a fő kihívás az energiaszegénység mérséklésének finanszírozása, ami rendkívüli kihívást jelenthet, különösen a kisebb helyi és regionális önkormányzatok számára, mivel ezek nem képesek a szükséges mértékben finanszírozni a projekteket és csökkenteni az energiaszegénységet. Ettől függetlenül támogatást nyújthatnak lakosaiknak azáltal, hogy további finanszírozási forrásokat javasolnak az otthonaik energiahatékonyságának növelését célzó intézkedésekhez.

Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések finanszírozása különböző módszerek alkalmazásával érhető el:

- Az energiahatékonyságot javító nagyobb intézkedések finanszírozása, például az épület homlokzatának hőszigetelése vagy a nagy hatékonyságú kazánok telepítése támogatásokkal és kölcsönökkel történhet. Általában a támogatások az előnyben részesített finanszírozási lehetőségek, mivel azok megfizethetőbbek az energiaszegény háztartások számára. A kölcsönök a legkevésbé kívánatosak, mivel az energiaszegény háztartások többsége nem tud és / vagy nem akar további pénzügyi kötelezettségvállalásokat vállalni;
- Az intézkedések finanszírozása történhet közfinanszírozás (európai, nemzeti, regionális vagy helyi forrásokból), magánfinanszírozás, köz-magán társulások vagy különféle illetékek (villamosenergia adó, földgáz- vagy fűtőolaj adó) alkalmazásával. Az energiaszegénység csökkentését célzó intézkedések

finanszírozási módjának kiválasztásakor különös figyelmet kell fordítani a finanszírozás hatásaira.

Ezenkívül a helyi és regionális önkormányzatok helyi, regionális, és határokon átnyúló projektek alkalmazásával megvalósíthatnak az energiaszegénység csökkentésére irányuló néhány intézkedést. Ezek segítségével további finanszírozási forrásokat kereshetnek Horvátországon és Magyarországon kívül, különösen a rendelkezésre álló európai forrásokból. Ily módon bevonhatják az energiaszegény háztartásokat az ilyen projektek megvalósításába, és így meghatározhatják a számukra megfelelő pénzügyi stratégiákat. Az intézkedések végrehajtásának pénzügyi stratégiáinak áttekintése az első lépés a dolgok megkezdéséhez, és az intézkedések végrehajtásakor fontos figyelembe venni nemcsak a műszaki jellemzőket, hanem a társadalmi elfogadottságot, a tudatosság növelését és sok más társadalmi szempontot is. Itt is kulcsfontosságú a helyi és regionális önkormányzatok különböző osztályainak együttműködése.

5.4. Az intézkedések végrehajtása, összhangban a tervezés végrehajtási dokumentumaival

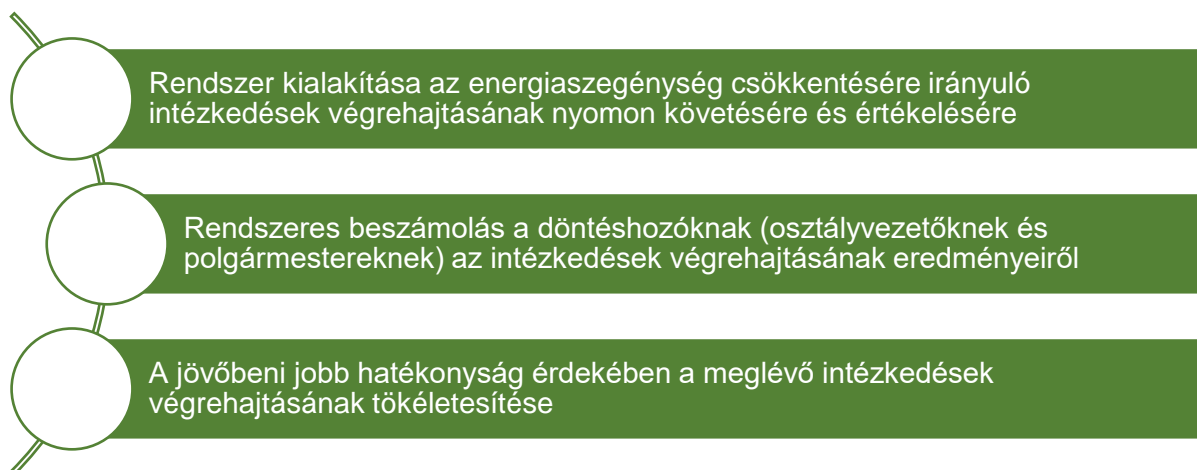
Miután meghatározta az energiaszegénység csökkentését célzó intézkedéseket, és előfeltételeket teremtett azok végrehajtásához helyi és regionális szinten, a helyi és regionális önkormányzatok megkezdhetik ezen intézkedések végrehajtását a stratégiai és tervezési dokumentumaikban meghatározott prioritásokkal összhangban. Az intézkedések végrehajtása mellett meg kell határozni a megfelelő mutatókat, és szisztematikusan figyelemmel kell kísérni azok megvalósításának sikerét, mert enélkül nem lehet pontosan felmérni az energiaszegénység mérséklésére irányuló intézkedésekből vagy az ösztönzött tevékenységekből eredő energiamegtakarítások mértékét.

Az energiaszegénység csökkentését célzó intézkedések mellett az energiahatékonysággal, a megújuló energiaforrások felhasználásával és a közlekedéssel kapcsolatos egyéb intézkedéseket is végre kell hajtani, és figyelemmel kell kísérni ezen intézkedések energiaszegény háztartásokra gyakorolt közvetlen és / vagy közvetett hatásait.

6. Az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának értékelése és nyomon követése

Az energiaszegénység mérséklését célzó tervezési folyamat sikeres végrehajtásának utolsó lépése a minőségellenőrzési és -értékelési folyamatok létrehozását tartalmazza.

6-1. Ábra - Az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának értékelése és nyomon követése

6.1. Rendszer kialakítása az energiaszegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásának nyomon követésére és értékelésére

Az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések sikeres végrehajtásához megfelelő rendszert kell létrehozni az intézkedések végrehajtásának nyomon követésére és értékelésére. Bár itt két külön folyamatról beszélünk, a nyomon követés és az értékelés együttesen biztosítja a szükséges adatokat a tervezési folyamat lebonyolításához. Ez a két folyamat továbbá segíti a projektek és intézkedések tervezésének, végrehajtásának, valamint a megvalósításukhoz rendelkezésre álló erőforrások jobb elosztását és újraelosztását.

Ennek megfelelően figyelemmel kell kísérni az energiaszegénység mérséklését célzó intézkedések végrehajtását megfelelő mutatók meghatározásával a fő célkitűzéseknek és tevékenységeknek megfelelően, amikor csak lehetséges. A releváns mutatók meghatározása előfeltétele az egyes intézkedések hatásainak pontos nyomon követésének és a szükséges változtatások azonosításának annak érdekében, hogy maga a megvalósítás is jobb hatásokkal járjon a jövőben. A jól meghatározott mutatók döntő fontosságúak az energiaszegénység mérséklését célzó tervezési folyamat végrehajtásának nyomon követése szempontjából, és lehetővé teszik az intézkedések végrehajtásának objektív értékelését. A megvalósítási intézkedéstől függően van néhány olyan mutató, amelyet érdemes használni, például az energiaszegény háztartások által lakott felújított lakóépületek és családi házak

száma, az energiafogyasztás és energiaköltségek csökkenése az épület felújítása és / vagy ésszerűbb háztartási energiafelhasználás után, az energiafelújításra elnyert támogatások száma stb.

Az, hogy a helyi és regionális önkormányzatok mely mutatókat választják, kizárólag rajtuk múlik. Mivel a legtöbb országban még nincs hivatalosan meghatározott monitorozási mutató, nagyobb valószínűséggel választják azokat a mutatókat, amelyek könnyen nyomon követhetők.

6.2. Rendszeres beszámolás a döntéshozóknak (osztályvezetőknek és polgármestereknek) az intézkedések végrehajtásának eredményeiről

Ezenkívül az összes elért eredményt be kell mutatni a döntéshozóknak (osztályvezetőknek és polgármestereknek) annak érdekében, hogy tisztában legyenek a helyzettel és képesek legyenek olyan döntéseket hozni a jövőben, amelyek hosszú távon pozitív eredményt hoznak. Az intézkedések végrehajtásának sikerét a nyilvánosság előtt is be kell mutatni, különösen azért, hogy pozitív képet kapjanak a helyi és regionális önkormányzatok munkájáról, illetve a polgárok legkiszolgáltatottabb csoportjai iránti törődésükről.

Az energiaszegénység enyhítésére irányuló politika fontos eleme a helyi és regionális önkormányzatok vezetőinek tájékoztatása mellett a jó és rossz tapasztalatok megosztása. Ezek igen fontos szerepet játszanak a helyi és regionális önkormányzatok munkájának támogatásában támogatására az energiaszegénység elleni küzdelemben.

6.3. A jövőbeni jobb hatékonyság érdekében a meglévő intézkedések végrehajtásának tökéletesítése

Az energiaszegénység csökkentését célzó intézkedések végrehajtása azon adatok segítségével tökéletesíthető, amelyek kiindulópontot jelentenek a jövőben végrehajtandó korrekciós és megelőző intézkedések meghatározásához, vagy az egyes intézkedések végrehajtásának javításához. Korrekciós és megelőző intézkedések alkalmazásával kiküszöbölhetők az energiaszegénység csökkentését célzó egyes intézkedések elmaradásának okai, vagy a nem megvalósulás lehetséges okainak potenciális megszüntetése.

Ahogy más területekre is igaz, az energiaszegénység csökkentéséhez szükséges intézkedések is folyamatosan változnak és fejlődnek. A legfontosabb kiemelendő dolog, hogy a jövőben valamennyi szakpolitika és konkrét intézkedés céljainak magukban kell foglalniuk a lakhatás minőségének javítását, az egyensúly felkutatását a támogatás felhasználása és az energiahatékonyság energiafelújítás útján történő finanszírozás között, valamint a politikai döntéshozók bevonását a problémák kezelésébe. Az energiaszegénység enyhítésére irányuló politikák és intézkedések magukban foglalják az ágazatok közötti rövid és hosszú távú intézkedések

kombinációját. Az energiaszegénység leküzdésére irányuló politikák prioritásainak tartalmazniuk kell a minőségi és releváns adatokhoz való hozzáférés biztosításának szempontjait, különös tekintettel a háztartások jövedelmére és az energiaköltségekre az egyes háztartások szintjén, a lakhatási körülményekre és a tényleges energiafogyasztásra vonatkozóan.

7. Példák az energiaszegénység ellen sikeresen küzdő helyi és regionális önkormányzatokra

Amint azt a dokumentum korábban említettük, a magyarországi energiaszegénység leküzdésére irányuló legtöbb kezdeményezést nemzeti szinten koordinálják, és helyi és regionális szinten viszonylag kevés példa létezik. Van azonban néhány jó példa, amelyeket itt mutatunk be.

1. A “Dunya program” Szentendrén

Ez Szentendre városának kezdeményezése (mintegy 25 ezer lakossal). Az önkormányzat 2015 februárjában elindította a Dunya Programot azzal a céllal, hogy felgyorsítsa a város többlakásos lakóházainak energetikai felújítását. Ez a kezdeményezés kiváló példa arra, hogy mennyire hatékonyan lehet áthidalni az önkormányzat és a lakástulajdonosok korlátozott pénzügyi lehetőségei és az energetikai felújítás magas költségei közötti szakadékot. Mivel a források messze nem voltak elegendők a nagyszabású építési munkák fedezésére, az önkormányzat döntése az volt, hogy katalizátorként vesz részt a folyamatban. Ez a megközelítés minden várakozáson felül sikeresnek bizonyult.

A program részeként az önkormányzat 2015 februárjában nyilvános felhívást indított. Ennek két eleme volt: 1) pénzügyi támogatás a Otthon Melege programhoz benyújtandó pályázatok előkészítésére, 2) pénzügyi támogatás kisléptékű energetikai korszerűsítések megvalósításához. A rendelkezésre álló összeg 10 millió forint volt mindkét komponensre. Ez nagyon szerény összeg a felújításhoz szükséges tényleges forrásigény fényében - és végül milliárdos léptékben mégis nem kevesebb, mint 25 társasház újult meg!

Bár néhány konkrét intézkedést a második komponensből hajtottak végre, a legnagyobb hatást az első komponens érte el. Ez lényegében pénzügyi (és részben szakmai) támogatást tartalmazott a felújítási projektek előkészítésének elősegítésére, azaz hogy pályázzanak az „Otthon melege” program társasházak energetikai felújítását célzó kiírására. Ennek része volt: hitelesített energetikai audit elkészítése az épület jelenlegi állapotához, megvalósíthatósági tanulmány készítése az épület energetikai felújításához, felújítási előírások elkészítése, előzetes költségvetés elkészítése, az energiaszolgáltató nyilatkozatának megszerzése a megújuló energiák lehetséges felhasználásáról, valamint a kormányzati finanszírozásra benyújtandó pályázati csomag előkészítése. A pénzügyi támogatás vissza nem térítendő támogatást tartalmazott 4000 – 14000 Ft / lakás értékben.

A második komponens közvetlen vissza nem térítendő pénzügyi támogatást tartalmazott az energiateljesítési munkálatokhoz. A társfinanszírozás aránya 10% volt. A cél itt is az volt, hogy katalizálja a folyamatot. Az alacsony társfinanszírozási arányból következően itt az alacsony költségű intézkedések végrehajtására összpontosítottak. Habár hozzá kell tenni, hogy végül egy 40 lakásos társasház homlokzati hőszigetelése is megtörtént.

Összességében elmondható, hogy a Dunya Program igazi sikere az első komponensben volt. Abban az időben az országos „Otthon melege” program 50% -os társfinanszírozást biztosított a közepes méretű társasházak energetikai felújításához. Ez komoly anyagi segítség, viszont e miatt a verseny is nagy volt és a pályázók között. A rendelkezésre álló források jellemzően napokon belül kimerültek az ország legnagyobb részén. A pályázáshoz egy összetett pályázati csomagot kellett összeállítani, amelyet viszonylag kevés épület közös képviselője tudott időben és kellő minőségben összeállítani.

Szentendrén azonban az önkormányzat „Dunya programjának” segítségével az közös képviselői elő tudták készíteni az összes szükséges dokumentációt, mire megjelent az „Otthon melege” felhívás. Ennek eredményeként igen sikeresen pályáztak. Bár a Pest megyére elkülönített források napokon belül kimerültek, Szentendre vonzotta a legtöbb támogatást a megyében! Ez 25 társasház energetikai felújítását eredményezte. Ez a város összes ilyen jellegű épületének több mint a fele. Így azokban az években a város legnagyobb költségvetési beruházása a Dunya Program és az Otthon Melege program által támogatott társasházi energetikai felújítás volt.

2. Ingyenes energiahatékonysági tanácsadás kerületi lakosoknak Zuglóban

A Zuglói Energhatékonyági Tanácsadó Irodát („ZETI”) Zugló (XIV. kerület) Önkormányzata, valamint a Budapest és Pest Megyei Mérnöki Kamara hozta létre. Az iroda energiahatékonysági kérdésekkel kapcsolatos ingyenes információkat nyújt a kerületi lakosok és kkv-k számára. A tanácsadó iroda székhelye a kerület központjában elhelyezkedő Bosnyák téren, és minden kedden és csütörtökön 15.00 és 18.00 óra között tart nyitva. Esetenként nyilvános tájékoztató napokat is szerveznek, például amikor országos pályázati felhívás jelenik meg a lakossági energiateljesítés támogatására.

Az iroda ötletgazdái felismerték, hogy bár manapság rengeteg információ érhető el energiahatékonyságról az interneten, sokak számára nehéz megérteni, hogyan kell megtervezni és megvalósítani az energiahatékonysági beruházásokat, legyen az például világítás korszerűsítés vagy egy családi ház teljes hőszigetelése. Ezért a zuglói energiahatékonysági tanácsadó irodában szakemberek segítenek az energiahatékonysággal kapcsolatos tanácsokat kérő kerületi lakosoknak és vállalkozásoknak olyan megoldások kidolgozásában, amelyek elősegítik energia és költségmegtakarítást. A ZETI tanácsadó irodaként működik, tehát szakértői nem végeznek mérnöki munkát, kivitelezést, számításokat, igazolásokat, pályázatírást, és nem javasolnak konkrét szakembereket, kivitelezőket vagy pályázatírókat.

Az irodában többek között:

- az ügyféllel közösen megvizsgálják, mely területeken lehetne növelni az energiahatékonyságot, ezzel megtakarítást elérni,

- felvilágosítást adnak arról, hogy mire van szükség az energiahatékonysági beruházások elindításához, elvégzéséhez – például hogyan lehet hozzálátni meglévő anyagi források nélkül,
- segítenek abban, hogy ezek a folyamatok hogyan néznek ki egy épület, vagy egy vállalkozás esetében,
- segítenek meghatározni egy beruházás szakszerű és költséghatékony elvégzéséhez a szükséges lépéseket,
- továbbá tájékoztatást nyújtanak a XIV. kerületet érintő energiahatékonysági pályázatokról, lehetőségekről, újdonságokról.

A ZETI a következő témákban nyújt támogatást:

- világításkorszerűsítés
- nyílászáró csere
- árnyékolási megoldások
- szellőzési megoldások
- épületszigetelés
- fűtéskorszerűsítés
- megújuló energiák használata, lehetőségei
- épületautomatizálás, okos megoldások az energiahatékonyságban
- magas energiahatékonyságú háztartási gépek beszerzése
- energiatakarékos mindennapi életvitel

3. Szeged geotermális projekt

Kontinentális Európa legnagyobb geotermikus projektje jelenleg Szeged városban valósul meg (azaz Reykjavík után ez a világ második legnagyobb geotermális rendszere). A fenntartható és kiszámítható forrásból származó hő biztosításával a projekt több mint 50 ezer lakos számára biztosít távfűtést megfizethető és stabil áron. Azáltal, hogy függetlenné válik a földgáz piaci áringadozásaitól, az új rendszer hosszú távú megoldást kínál az energiaszegénység kezelésére.

Szeged városának távfűtési rendszere 27 251 otthon és 450 közintézmény számára biztosít hőszolgáltatást. Jelenleg 21 hőközvetítőben 23 erőmű és 240 hőközpont működik. A csővezeték teljes hossza 202 km. Évente kb. 30 millió m³ földgázt égetnek el, ami évente mintegy 55 ezer tonna CO₂ kibocsátását jelenti.

A geotermikus projektet egy projekt konzorcium valósítja meg. Ebben a távhőszolgáltató szakmai partnerként vesz részt. A konzorcium másik tagja a Nemzeti Fejlesztési Projektiroda, amely egy 100%-ban nemzeti tulajdonban lévő vállalat, és felelős a projektmenedzsmentért, a promócióért és kommunikációért.

Az új geotermikus rendszer kilenc alrendszerből áll. Minden ilyen alrendszerben három geotermális kút van. A vizet kb. 2000 m mély termelő kút és két kb. 1600-1700 m mély visszasajtoló kút között keringetik. Az átlagos várható víztermelés 80 m³ / óra lesz 90 fok feletti hőmérsékleten, ami kiváló érték Európában. Az építkezés jelenleg

van folyamatban. Az első kutakat először a külső kerületekben fúrták, majd ezt folytatják a lakónegyedekkel közelebbi kutak fúrásával. Egy kút fúrása körülbelül 3-4 hónapig tart. Ez sajnos meglehetősen zajos tevékenység. Bár szükség esetén zajvédő falakat emeltek, az építési zajterhelés így is konfliktus forrása a projekt fejlesztője és a lakosság között.

Miután elkészül, várhatóan kb. 450-500 ezer GJ / év geotermikus hőenergiát fog szolgáltatni a rendszer. A teljes rendszer névleges hőtéljesítménye 6-8 MW lesz. A geotermikus hő a teljes hőigény 60%-át fogja adni, ami a CO₂-kibocsátás ezzel arányos, 60%-os csökkenéséhez vezet. Azaz a jelenleg 55 ezer tonna / év CO₂ kibocsátás kb. 20 ezer tonna / év.

A rendszer működési elvéből következően hozzá fog járulni az energiaárak tartós mérsékléséhez és ezáltal az energiaszegénység leküzdéséhez. A fogyasztók jellemzően alacsonyabb jövedelműek, mivel kis alapterületű lakótelepi házakban élnek. A számítások azt mutatják, hogy minden GJ hőre kb. 14-15% költségmegtakarítás lesz várható. Ez elegendő lesz a jelenleg fennálló működési hiány fedezésére. Más szavakkal, elkerülhető lesz a hiány miatt szükséges áremelés. A megfizethető energiaszolgáltatás mellett a szegedi levegőminőség szintén fontos szempont. A legtöbb energiaszegény család Magyarországon rossz levegőminőségű területeken él - és Szegeden a helyi levegő minőségét jelentősen javításához komoly mértékben hozzá fog járulni a fosszilis energiahordozók használatának 60%-os csökkenése.

8. Következtetés

Amint ebben a dokumentumban többször is említettük, az energiaszegénység összetett probléma, amely számos területet érint, a szociális jóléttől az energetikáig, a környezetvédelemtől az egészségügyig. A megfizethető energiaszolgáltatások eléréséhez az alacsony jövedelmű háztartások helyzetének figyelembevétele szükséges helyi és regionális önkormányzati szintű döntéshozatalakor. Az energiát alapvető szolgáltatásként ismerik el a szociális jogok európai kartájában. Vagyis az energiához való hozzáférés ugyanolyan fontos, mint bármely más közszolgáltatáshoz való hozzáférés - ideértve az ivóvízhez való hozzáférést, a szennyvízelvezetést, a pénzügyi szolgáltatásokat, a digitális kommunikációt és a tömegközlekedést. Ennek megfelelően felismerték a helyi és regionális önkormányzatok fontos szerepét az energiaszegénység elleni küzdelemben. Ebben a küzdelemben különféle szakpolitikai eszközökre kell támaszkodni, és figyelembe kell venni az energiahatékonysággal és a szociális biztonsággal kapcsolatos kérdéseket.

A különböző régiókban tapasztalható energiaszegénység kezelésének összetett megközelítése miatt nem lehet egyetlen megoldást megvalósítani. Ezért a helyi és regionális önkormányzatoknak érdemes más, különböző területeken jártas intézményektől támogatást kérniük. Szükséges továbbá külső pénzügyi források bevonása is az energiaszegénység enyhítésére irányuló intézkedések végrehajtásához.

Az energiaszegénység csökkentésére irányuló politikák további előnyökkel is járnak a helyi és regionális önkormányzatok számára, mivel hozzájárulnak más politikák sikeréhez is. Így az energiahatékonyság javításához, az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentéséhez, valamint a lakosság egészségének, társadalmi integrációjának és szociális védelmének javításához. Az energiaszegénység elleni hatékony küzdelem elősegítheti az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez kapcsolódó intézkedések társadalmi alapjainak további kibővítését is, mivel olyan társadalmi csoportokat is megszólít, amelyek eddig kevésbé voltak aktívak, és amelyekre a helyi és regionális önkormányzati politikák nem irányultak.

Figyelembe véve a fentieket, valamint a rendelkezésre álló emberi kapacitást és a helyi és regionális önkormányzatok korlátozott költségvetését, az energiaszegénység enyhítésére irányuló politika kialakításának fontos része kell legyen egy megyei szintű lakossági tanácsadó központ létrehozása. Ez egyfajta egyablakos ügyintézési lehetőséget jelentene az állampolgárok számára, és egyszersmind közvetlen módon tudná figyelemmel kísérni az energiaszegénység mérséklésére irányuló intézkedések megyei szintű végrehajtását. Ezekben a központokban képviseltetnék magukat azon megyék és városok, amelyek rendelkeznek megfelelő emberi erőforrással, és viszonylag fejlett szociálpolitikával és eszközökkel rendelkeznek.

A gyakorlat azt mutatja, hogy az önkormányzatok nem képesek kezelni az energiaszegénységet, mert ez egy speciális terület, amely speciális ismereteket igényel. Viszont a megyei szintű energiaszegénységi központ támogatásával emelhetik belső erőforrásaikat és hozzájárulhatnak a közös erőfeszítésekhez az energiaszegénység kezelésére hivatott intézkedések végrehajtásához és nyomon

követéséhez. Egy ilyen intézmény létrehozása bizonyos kockázatokkal jár, különösen a finanszírozás tekintetében, ezért ezt a jövőben kiemelten kell kezelni. Ezenkívül nemzeti szinten szükséges az energiaszegénység definíciójának és kritériumainak megalkotása, mert különben a helyi és regionális önkormányzatok eltérő, saját maguk által felállított kritériumokra fognak támaszkodni a segítségnyújtás megalkotásakor, ahogyan ez eddig is történt.

A helyi és regionális önkormányzatoknak a jövőben maguktól hozzá kell járulniuk az energiaszegénység csökkentéséhez közigazgatási területükön. Az energiaszegénység csökkentését célzó politikájuknak a meglévő kezdeményezéseken és jó példákon kell alapulnia. Fontos továbbá az energiaszegény háztartások szükségleteinek megismerése, valamint az érintett háztartások pontos beazonosítása.

A helyi és regionális önkormányzatok bevonásával, a mindennapi életben végrehajtott kis változásokkal, a szakpolitikában és a nemzeti stratégiában végrehajtott erőfeszítésekkel, a civil szervezetek, a média és a tudomány bevonásával jelentős pozitív változásokat lehet elérni az energiaszegénység elleni sikeres küzdelemben.

9. Irodalomjegyzék

1. Covenant of Mayors for Climate and Energy, How to design effective policies against energy poverty in municipalities, available online on 14th of June 2021 at: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjE8fOX7ZvxAhW0h_0HHSfmAEUQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fwww.covenantofmayors.eu%2Findex.php%3Foption%3Dcom_attachments%26task%3Ddownload%26id%3D548&usq=AOvVaw0DmVK6NJWJPDcm3IWjIw0G.
2. EmpowerMed, available online on 15th of June 2021 at: <https://www.empowermed.eu/wp-content/uploads/2020/09/Energetske-siromastvo-Trening-Modul.pdf>.
3. Energy Poverty Observatory, available online on 14th of June 2021 at: <https://www.energypoverty.eu/>.
4. European Commission, 2020, Commission Recommendation (EU) 2020/1563 of 14 October 2020 on energy poverty, available online on 17th of June 2021 at: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/recommendation_on_energy_poverty_c2020_9600.pdf.
5. Committee of the Regions, 2019, Multilevel governance and cross-sectoral cooperation to fight energy poverty, available online on 16th of June 2021 at: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiZt6Gq5pvxAhVqg_0HHSfnDgUQFjAAegQIAxAD&url=https%3A%2F%2Fwebapi2016.cor.europa.eu%2Fv1%2Fdocuments%2FCOR-2018-05877-00-01-AC-TRA-HR.docx%2Fcontent&usq=AOvVaw0PiIEZGhH7hC8SOaRIm10B.